

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Славік Роман Володимирович

**РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСУ**

«ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ»

для студентів напрямку підготовки:
6.040104 - Географія

Ужгород – 2015

Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «Основи соціальної географії» / для студентів напряму підготовки 6.040104 – Географія /, - Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015 – 56 с.

Укладач: Славік Роман Володимирович
доцент кафедри фізичної географії
та раціонального природокористування,
кандидат економічних наук

Рецензенти: Мельник Андрій Васильович – доцент кафедри туризму ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кандидат географічних наук.

Яцко Оксана Василівна – старший викладач кафедри фізичної географії і раціонального природокористування ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Ухвалено методичною комісією географічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(Протокол № 2 від 24 вересня 2015 р.)

ЗМІСТ

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ.....	4
Опис навчальної дисципліни.....	4
Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни.....	5
Зміст і структура навчальної дисципліни.....	7
Теми семінарських і практичних завдань	10
Самостійна робота	11
Методи навчання.....	12
Методи контролю.....	12
Розподіл балів, які отримують студенти.....	12
Методичне забезпечення.....	13
ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС.....	14
Змістовний модуль № 1.....	14
Змістовний модуль № 2.....	15
Змістовний модуль № 3.....	17
СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ.....	19
Семінарське заняття № 1.....	19
Семінарське заняття № 2.....	20
Практична робота № 1.....	21
Семінарське заняття № 3.....	22
Семінарське заняття № 4.....	23
Практична робота № 2.....	24
Семінарське заняття № 5.....	25
Семінарське заняття № 6.....	26
Практична робота № 3.....	27
ДОДАТКИ.....	29
Теми для самостійного опрацювання.....	34
Англомовні публікації для реферування	38
Тестові завдання до першого модулю.....	39
Тестові завдання до другого модулю	45
Тестові завдання до третього модулю	51

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Нормативна	
Модулів – 1	Напрямок підготовки 6.040104 - Географія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		4-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 Самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	18 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		56 год.	
		Індивідуальні завдання: –	
		Вид контролю:	
залік			

2. Мета, предмет та завдання навчальної дисципліни

«Основи соціальної географії» - навчальна дисципліна, яку у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» вивчають студенти географічного факультету четвертого курсу денної форми навчання спеціальності «географія».

Актуальність вивчення соціальної географії зумовлена, зокрема, тим, що донедавна в структурі суспільної (соціально-економічної) географії переважала економічна географія, а соціально-географічним процесам і явищам відводилася другорядна роль. Нині ж, в умовах соціологізації географічної науки, слід й надалі спрямовувати навчальний процес на подолання цієї прогалини.

Соціальна географія, як одна з чотирьох основних складових суспільної географії¹, вивчає геопросторову організацію соціальної сфери суспільства: як загалом, так і в розрізі окремих її складових (таких як культура, релігія, здоров'я, поведінки тощо). При цьому беруться до уваги зв'язки соціальної сфери з іншими складовими геосфери, зокрема природним середовищем, що поза всяким сумнівом чинить певний вплив на людину й її діяльність. Загалом, соціальні процеси у суспільстві відбуваються у трансформованому в певний спосіб просторі і часі, що в соціальній географії відомі як соціально-географічний простір та соціально-географічний час². Останні становлять окремий і дуже важливий пласт соціально-географічних досліджень.

З огляду на це навчальний курс «Основи соціальної географії» займає важливе місце у структурі навчальних курсів студентів географічних спеціальностей усіх спеціалізацій, як природничих, так і гуманітарних.

Студенти географічного факультету Ужгородського національного університету на перших двох роках навчання вивчають два фундаментальні курси: «Основи загального землезнавства» (це, за суттю, основи загальної природничої географії) та «Основи суспільної географії».

Протягом кількох наступних років навчання вивчають галузеві дисципліни зазначених вище наук, однією з яких власне і є «Основи соціальної географії». Вона, разом з такими навчальними курсами, як «Географія населення», «Політична географія» та «Географія промисловості» вичерпує систему галузевих суспільно-географічних дисциплін, які вивчають студенти-географи Ужгородського національного університету.

Крім того, «Основи соціальної географії» викладаються в тісному зв'язку з курсами «Соціологія» та «Основи суспільної географії» і має тісні міжпредметні зв'язки із «Регіональною соціально-економічною географією світу» та «Економічною і Соціальною географією України». Ці навчальні дисципліни студенти вивчають на старших курсах.

Зміст курсу «Основи соціальної географії» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки сучасних фахівців у сфері географії, норм та традицій вищої університетської освіти, профілів спеціальностей «географія» та «економічна і соціальна географія» та вимог Болонського процесу. При розробці програми використано багаторічний досвід д.е.н. Шевчук Л.Т. у викладанні цієї дисципліни³.

¹ Див.: *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 25-29.

² Див.: *Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії. - Київ: Знання, 2000. - С. 63-68.

³ *Шевчук Л.Т.* Програма та методичні вказівки до спецкурсу «Соціальна географія». -

Загалом, при укладанні даних методичних рекомендацій, за основу взято навчальну програму та методичні вказівки до семінарських завдань з курсу «Соціальна географія», який викладається на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка.

Завданням курсу є сформувати у студентів систему соціально-географічних наукових знань. По закінченні курсу «Основи соціальної географії» студенти повинні оволодіти поняттєво-термінологічним апаратом соціальної географії, знати суть головних принципів, закономірностей і законів цієї науки, головних її наукових положень, сформованих українськими та світовими вченими у сфері соціальної географії.

Студенти повинні вміти аналізувати соціально-географічні явища та процеси, давати пояснення особливостей та виявляти фактори їх територіального поширення й геопросторової організації, описувати соціально-географічний портрет території (міста, району), правильно орієнтуватися в потоці соціально-географічної інформації.

Знання, одержані в процесі вивчення курсу «Основи соціальної географії», розширяють географічний кругозір студентів і зможуть використовуватися ними при вивченні інших пов'язаних із соціальною географією дисциплін, науковій роботі протягом наступних років навчання та при підготовці курсових, дипломних і магістерських робіт, а також у майбутній професійній діяльності.

Дані методичні рекомендації укладено на базі навчальної програми та методичних вказівок до семінарських завдань з курсу «Соціальна географія», який викладається на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка.

3. Зміст і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		го	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальна соціальна географія												
Тема 1. Основи теорії соціальної географії	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Зміст та методи соціальної географії	9	2	1	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Історія соціальної географії та історична соціальна географія	9	2	1	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	28	6	4	-	-	18	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Спеціальна соціальна географія												
Тема 4. Основи медичної, рекреаційної та бігейвіористської географії	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Основи-географії культури та релігій	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Основи географії сфери послуг та соціальної інфраструктури	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6	-	-	18	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 3. Регіональна соціальна географія												
Тема 7. Основи соціальної географії світу	10	2	2	-	-	6	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Основи соціальної географії Європи	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Основи соціальної географії України	11	2	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	32	6	6	-	-	20	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	18	16	-	-	56	-	-	-	-	-	-

Курс «Основи соціальної географії» складається із лекційної частини, семінарських і практичних занять та передбачає самостійну роботу студентів.

Лекційна частина курсу охоплює вивчення загальних питань, що стосуються об'єкта, предмета, законів і закономірностей, особливостей історичного розвитку та головних наукових положень соціально-географічної науки.

Семінарські та практичні заняття спрямовані на поглиблення змісту головних тем лекційної частини курсу через вивчення геопросторових особливостей соціально-географічних процесів у різних сферах: у сфері культури та людської поведінки, сакральній та медико-соціальній сферах, а також вивчення методики комплексного соціально-географічного аналізу різних територіальних суспільних систем (міста, регіону тощо).

Самостійна робота студентів спрямовується на оволодіння студентами навичок

самостійного опрацювання інформації (а передусім - інформації з електронних джерел) про соціальну сферу життєдіяльності людського суспільства та особливості територіальної організації цієї сфери у процесі творчого наукового пошуку за запропонованими проблемними темами, а її результати представляються у формі рефератів.

За змістом курсу поділено на три модулі, кожен з яких представлено трьома темами обсягом по чотири аудиторні години крім другої і третьої тем (згідно з чинним на цей час навчальним планом) кожна, що наведено вище. З огляду на те, що зміст курсу є чітко структурований, його обсяг можна легко розширювати.

Розглянемо логіку такої побудови структури та змісту курсу. Увесь зміст курсу «Основи соціальної географії» поділено на три тематичні модулі: «Загальна соціальна географія» (теорія та історія соціальної географії), «Спеціальна соціальна географія» (основи галузевих соціально-географічних дисциплін, наприклад, географія культури, сакральна, медична, рекреаційна географії) та «Регіональна соціальна географія» (тобто, соціальна географія регіонів різного рівня).

У першому модулі «Загальна соціальна географія» на лекціях студенти вивчають методологічні (концепція соціалізації людини, системний і модельний підходи, наукові парадигми), теоретичні (соціальна сфера суспільства як об'єкт дослідження соціальної географії, її територіальна організація як предмет) та методичні (методи соціально-географічних досліджень: просторово-часової призми, ментальних карт та інші) засади соціально-географічної науки, на окремій лекції знайомляться з поняттєво-категоріальним (увага акцентується на таких категоріях, як соціально-географічний простір, територіальна соціальна спільнота та похідних від них) і теоретико-концептуальним (теорія просторової поведінки та інші) апаратом соціальної географії. Окрему лекцію присвячено вивченню історичного розвитку соціальної географії (опору зроблено на опрацювання передусім доробків німецької антропогеографії, французької географії людини, англо-американської соціальної, зокрема, бігейвіористської та радикальної географії на основі перекладних джерел).

Семинарсько-практичні заняття з модуля «Загальна соціальна географія» мають на меті закріплення студентами знань з теорії та методології соціально-географічної науки та опанування навиками дослідження соціально-географічного простору на прикладі м. Ужгорода, використовуючи такі методи, як літературний, польових досліджень - навчальна екскурсія у різні (за давністю, архітектурними стилями та етнічно-конфесійним складом) частини міста тощо.

Другий модуль «Спеціальна соціальна географія» присвячений вивченню окремих галузевих напрямків соціальної географії. Людину можна розглядати у трьох відмінних контекстах: 1) як біологічну істоту, що значною мірою залежить від природи; 2) як носія духовності, чим людина перевищує природу, стоїть над нею; 3) як активно діючу, працюючу у природі істоту, що має на меті задовольнити матеріальні потреби та створити належні матеріальні умови для себе. Відповідно до такого розуміння людини побудований зміст лекцій другого модуля.

На першій лекції викладаються проблеми географічного детермінізму (увага акцентується на кореляції залежності людини як соціальної істоти від природи та рівня соціально-економічного розвитку тієї чи іншої територіальної соціальної спільноти), подаються соціальні основи медичної та рекреаційної географії. Друга лекція присвячується географії культури та чинникам формування культури, сакральній географії, просторовим взаємозв'язкам мови та етнічності з культурою та релігією. Третя лекція стосується питань міграцій як найбільш помітного матеріально зумовленого типу просторової поведінки; з'ясовуються чинники міграцій, а також

інші питання, що стосуються людини як істоти з низкою матеріальних потреб (потреби у безпечній території проживання, освіті та професії, місці праці тощо). На третій лекції розглядаються також питання географії незаконного способу задоволення матеріальних потреб (географія злочинності).

На двох семінарських заняттях студенти обговорюють географічні особливості поширення хвороб, розміщення рекреаційних територій, поширення різних типів культур, релігій, їх зв'язок із етнічною структурою населення тощо. На аудиторних годинах, присвячених таким темам, можна широко організовувати нетрадиційні типи занять - круглі столи, дебати, конференції тощо.

На практичному занятті з другого модуля студенти методами картографічного аналізу вивчають особливості розміщення соціальної інфраструктури та розвитку сфери послуг в Україні (у розрізі її регіонів). Хоча часто сферу послуг та соціальну інфраструктуру відносять до царини економічної географії, однак опираючись на наукову позицію окремих учених вважаємо, що їх вивчення у соціальній географії упускати не варто. Адже соціальна інфраструктура та сфера послуг - це ті складові соціальної сфери, до проходить процес соціалізації особистості⁴.

Третій модуль «Регіональна соціальна географія» є до деякої міри синтетичним, бо студенти, з'ясувавши головні положення теорії соціальної географії (модуль 1) та вивчивши основи галузевих соціально-географічних дисциплін (модуль 2), тепер повинні навчитися застосовувати ці знання для якісного і комплексного соціально-географічного аналізу регіонів світу, Європи та України.

Власне, перша лекція третього модуля присвячена соціальній географії світу (соціальним питанням глобалізації в умовах інформаційної цивілізації, соціально-географічним аспектам зіткнення культур та цивілізаційних конфліктів, соціально-географічним характеристикам глобальних проблем - демографічної, продовольчої, екологічної, економічної і так далі). На другій лекції вивчається соціальна географія Європи з опорою на такі дискусійні питання, як соціально-географічні межі Європи, її цивілізаційна тотожність та культурно-релігійна ідентичність, інтеграційні процеси на європейському континенті та їх соціально-географічні наслідки, зокрема для України. Третя лекція цілком присвячена питанням соціальної географії України. Розглядаються географічні аспекти соціальної стратифікації українського суспільства за період незалежності, вплив економічної кризи та соціальне життя, соціально-географічні проблеми культурних, лінгвістичних та конфесійних поділів сучасної України тощо.

На двох семінарських та одному практичному заняттях третього модуля студенти розглядають соціально-географічні характеристики (у різних варіантах, формах і стилях) дванадцяти макрорегіонів світу та п'яти мезорегіонів Європейського континенту, шести регіонів України.

Самостійна робота студентів із курсу «Основи соціальної географії», яка формує *четвертий творчий модуль*, організовується за чотирма напрямками: 1) реферування головних періодичних видань України (газети «День», «Урядовий кур'єр», «Голос України», «Дзеркало тижня» тощо) на предмет публікацій про соціальні процеси, явища, конфлікти; 2) реферування Internet-сторінок соціально-географічного спрямування та поглиблення з їх допомогою знань про соціальні процеси, соціальні конфлікти та негаразди у сучасному світі; 3) ознайомлення із соціально-

⁴ Див.: Шевчук Л.Т. Розвиток теоретичних основ соціальної географії: уточнення об'єкту дослідження // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. - 2003. - №2. - С. 54-55.

географічними публікаціями в періодичних наукових географічних виданнях («Український географічний журнал», «Географія з основами економіки в школі», «Красзнавство. Географія. Туризм») та матеріалах конференцій; 4) критичний аналіз підбірки соціально-географічних публікацій одного із сучасних авторів, надрукованих ним у різних виданнях (або підбірки публікацій різних авторів, написаних на одну і ту ж тематику). При цьому заохочується аналіз публікацій іноземними мовами. За бажанням студент може готувати ессе, наукові розвідки, реферати за результатами своєї самостійної роботи, за що одержить відповідну кількість балів.

4. Теми семінарських і практичних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 1. Об'єкт, предмет, зміст та функції соціальної географії	2	-
2.	Тема 2. Методи соціально- географічних досліджень	1	-
3.	Тема 3. Історико-географічне дослідження соціально-географічного простору (на прикладі м. Ужгорода)	1	-
4.	Тема 4. Об'єкт, предмет та головні положення медичної, рекреаційної та бігейвіористської географії	2	-
5.	Тема 5. Об'єкт, предмет та головні положення географії культури та релігій	2	-
6.	Тема 6. Чинники, принципи та закономірності територіальної організації сфери послуг і соціальної інфраструктури як середовища соціалізації людини	2	-
7	Тема 7. Глобальні соціально- культурні географічні контрасти між континентами та макрорегіонами сучасного світу	2	-
8	Тема 8. Проблеми диференціації та інтеграції європейського соціально- географічного простору	2	-
9	Тема 9. Соціальні негаразди та територіальні соціально-географічні відмінності в Україні	2	-
	Разом	16	-

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Теоретичні засади соціально- географічної науки	6	-
2.	Поняттєво-категоріальний, теоретико-концептуальний та методичний апарат соціальної географії	6	-
3.	Особливості історичного розвитку соціальної географії у світі, Європі та Україні	6	-
4.	Соціально-біологічні та екологічні аспекти буття і просторової поведінки людини та територіальних соціальних спільнот	6	-
5.	Соціально-географічні особливості духовного буття людини та територіальних соціальних спільнот	6	-
6.	Соціально-географічні проблеми матеріального буття людини та територіальних соціальних спільнот	6	-
7.	Соціально-географічні аспекти проблем світової цивілізації в умовах глобалізації та переходу до інформаційної епохи	6	-
8.	Соціально-культурна та цивілізаційна ідентичність Європи з погляду соціальної географії	7	-
9.	Соціально-географічні аспекти національних та регіональних проблеми України в умовах суспільних трансформацій пост- індустріальної епохи	7	-
	Разом	56	-

6. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.

На практичних заняттях:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання;
- розв'язання ситуаційних завдань.

7. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формі оцінювання усних відповідей, виконаних практичних завдань і самостійних робіт.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом усного опитування та виступів на семінарських заняттях;
- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

8. Розподіл балів, які отримують студенти Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
15	10	10	10	10	10	10	10	15	

T1, T2... T10 – теми змістових модулів.

Перелік форм контролю за навчальною діяльністю студентів:

Поточний контроль: усне опитування на практичних заняттях та перевірка слайдових презентацій у програмі «Microsoft Power Point».

Модульний контроль: у формі контрольної роботи за темами змістовних модулів.

Підсумковий контроль: іспит у формі усної перевірки знань – відповідей на питання, що додаються.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90–100	A	зараховано
82–89	B	зараховано
74–81	C	
64–73	D	зараховано
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Програма та методичні вказівки до семінарських завдань з курсу «Соціальна географія» / для студентів географічного факультету / - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007 – 82 с.

2. Робоча навчальна програма та методичні рекомендації до курсу «Основи соціальної географії» / для студентів напряму підготовки 6.040104 - Географія /, - Ужгород: ДВНЗ “УжНУ”, 2015 – 56 с.

3. Опорний конспект лекцій на електронному носії.

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАГАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Тема 1. Основи теорії соціальної географії

Соціальна географія як наука про людину. Специфіка наукового географічного знання про людину. Людина як частина суспільства. Процес соціалізації людини, його біологічні, психологічні, географічні та історичні аспекти.

Наукове розуміння об'єкта соціальної географії. Людина в контексті соціальних відношень, явищ та процесів як об'єкт соціальної географії. Геопросторова організація соціальних явищ, відношень та процесів як предмет соціальної географії. Чотирьохпластове розуміння категорії геопросторової організації в соціальній географії на основі наукової позиції проф. О. Шаблія: поширення соціальних властивостей, відношень та процесів у географічному просторі; взаємозв'язки між ними; закономірні геопросторові їх поєднання; існування (функціонування) соціальних властивостей, відношень та процесів у географічному часі.

Місце соціальної географії в системі суспільно-географічних наук. Зв'язки соціальної географії із соціологією, етнографією, демографією, економічною географією, природничою географією, картографією та іншими науками. Структура соціальної географії. Медична, сакральна, рекреаційна, бігевіористська, радикальна, культурна географія та інші складові соціально-географічної науки.

Функції соціальної географії: теоретична, конструктивна, світоглядна, освітня, виховна, прогностична та інші. Значення соціально-географічних знань для формування світогляду та кругозору географа.

Тема 2. Зміст і методи соціальної географії

Зміст соціально-географічної науки як система її понять і категорій; закономірностей і законів; гіпотез, концепцій та теорій. Особливості формування поняттєво-категоріального та теоретико-концептуального апарату соціальної географії.

Головні поняття та категорії соціальної географії: суспільство, територіальна соціальна спільнота; соціалізація; соціально-географічні відношення, властивості, процеси; соціально-географічні інтеграція та диференціація; соціальні простір і час; соціальний розвиток та деградація. Використання в соціальній географії соціологічних та загальних суспільно-географічних понять і категорій.

Головні концепції та теорії соціальної географії. Концепції географічного детермінізму, енвіронменталізму (посибілізму та провабілізму), сталого розвитку. Теорія дифузії нововведень. Теорії та концепції, розроблені в географії поведінки (бігевіоризму) та географії способу життя. Застосування в дослідженнях соціально-географічних процесів положень теорій центральних місць і полюсів росту, регіоналізації, концепцій геомаркетингу та геоменеджменту. Застосування в соціальній географії соціологічних та загальних суспільно-географічних теорій.

Загальні суспільно-географічні закони та закономірності, що проявляються у соціально-географічних властивостях, відношеннях та процесах: територіальної диференціації та інтеграції людської діяльності, гравітації, просторової структурності та системо-формування.

Поняття про методи досліджень. Класифікація методів соціально-географічних досліджень. Методи, методика та методичні підходи у конкретних соціально-

географічних дослідженнях. Поняття наукової парадигми соціальної географії.

Системний, модельний та кібернетичний підходи у сучасній соціальній географії. Поняття наукової парадигми соціальної географії. Загальнофілософські принципи та загальнонаукові методи соціально-географічних досліджень. Особливості застосування у соціальній географії загальних суспільно-географічних та власних (соціально-географічних) методів. Методи соціально-географічного районування та системоформування (кластеризації). Картографічні методи в соціальній географії (метод «ментальних» карт та інші). Статистичні та математичні методи у соціальній географії.

Джерела формування інформаційної бази соціальної географії: офіційна статистична інформація, матеріали соціологічних досліджень (опитування, обстеження), географічні карти, літературні джерела, Internet-матеріали, польові дослідження. Напрямки переміщення інформації в науковому соціально-географічному процесі.

Тема 3. Історія соціальної географії та історична соціальна географія

Соціальна географія в класичний період розвитку суспільно-географічної науки (від стародавніх часів до кінця XVIII ст.). Перші соціально-географічні ідеї у творах античних мислителів: Геродота, Страбона, Ератосфена, Платона, Аристотеля та інших. Розвиток соціально-географічної думки в древньоарабському світі. Вплив Великих географічних відкриттів на розвиток соціальної географії.

Соціальна географія в новий період розвитку суспільно-географічної науки (XVIII – перша половина XIX ст.). Вплив праць А. Бішінга, К. Маркса, Ш. де Монтеск'є, досліджень А. Гумбольта та Ч. Дарвіна на розвиток наукового соціально-географічного знання. Зародження перших наукових ідей соціальної географії в Німеччині та Франції.

Соціальна географія в сучасний період розвитку суспільно-географічної науки (від другої половини XIX ст. і по нині). Особливості розвитку соціальної географії в Німеччині (Ф. Ратцель, А. Гетнер та інші), Франції (Е. Реклю, П. де ля Бляш, Ж. Брюн та інші), США (В. Бунге, Д. Гарвей, Е. Гантінгтон та інші), Великій Британії (Дж. Волперт та інші). Обмеженість розвитку соціальної географії на пострадянському просторі. Особливості соціальної географії нашого часу, в умовах загострення глобальних проблем, переходу до інформаційної цивілізації. Прогрес в розвитку соціології та його вплив на соціально-географічні дослідження.

Розвиток соціальної географії в Україні. Соціально-географічні ідеї у працях С. Рудницького, В. Кубійовича, О. Степанів, В. Садовського та інших видатних антропогеографів міжвоєнного та повоєнного періодів. Соціально-географічні дослідження в Україні в роки незалежності (О. Любіцева, Л. Немиць, Я. Олійник, А. Степаненко, І. Твердохлебов, О. Шаблій, Л. Шевчук, В. Юрківський та інші). Сучасні наукові центри соціально-географічних досліджень в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СПЕЦІАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Тема 4. Основи медичної, рекреаційної та бігейвіористської географії

Людина як біологічна істота. Залежність людини від природного довкілля. Потреба людини у відтворенні та відновлення своїх біологічних сил та способи задоволення цієї потреби. Рівні географічного та біологічного детермінізму, їх залежність від процесу соціалізації людини, соціальних процесів суспільства, у якому

вона перебуває. Соціально-географічні аспекти екології. Концепція Землі як дому людини в соціальній географії.

Залежність здоров'я людини від природного довкілля. Географічні чинники поширення хвороб та їх значення на різних етапах розвитку людської цивілізації. Вплив антропогенно зумовленої екологічної ситуації (екологічних криз і катастроф) на суспільне здоров'я. Соціально-економічні чинники суспільного здоров'я.

Соціально-географічні аспекти рекреаційної діяльності людини. Рекреаційні потреби людини та їх вплив на відтворення біологічних сил суспільства. Види та можливості відпочинку людини на природі. Соціальна оцінка рекреаційних ресурсів людини. Географія рекреаційної діяльності. Географічні чинники рекреаційної поведінки людини.

Тема 5. Основи географії культури та релігій

Людина як духовна істота, носій поглядів, переконань, традицій і мови. Залежність духовності людини від духу історичної епохи, від місця в соціальній стратифікації суспільства. Потреба людини у відтворенні та відновленні своїх духовних сил. Географічна та функціональна залежність духовного життя людини від процесу її соціалізації, соціальних відносин та процесів у суспільстві, до якого вона належить. Вплив цінностей на духовне життя людини.

Категорія культури в соціальній географії. Широке та вузьке трактування культури. Взаємозалежність між духовною та матеріальною культурами. Географічні чинники формування та поширення різних типів матеріальної культури людини. Місце традицій в суспільній культурі за зумовленість їх регіональними і локальними географічними чинниками. Зв'язок між мовою та культурою. Особливості поширення мов у світі. Взаємовплив культур і мов різних народів. Географічні чинники мовної та культурної асиміляції соціальних груп, верств, етносів.

Соціальні аспекти соціальної географії. Значення релігійних переконань для конкретної людини та суспільства загалом. Географія головних сакральних цінностей та сакральної діяльності людини й їх залежність від географії релігій та конфесій. Релігія як специфічна форма суспільної свідомості. Вплив ступеня розвиненості релігії на поступ суспільства. Соціально-географічні аспекти процесу секуляризації. Прояви географічності в людських поглядах та переконаннях у сфері філософії, політики, економіки.

Тема 6. Основи географії сфери послуг та соціальної інфраструктури

Матеріальні потреби людини та їх ієрархія. Праця як засіб задоволення матеріальних потреб людини. Незаконні та неморальні способи задоволення матеріальних потреб. Матеріальні цінності в житті людського суспільства та їх значення для мотивації праці. Значення освіченості для вибору шляхів задоволення потреб.

Типи та різновиди поведінки людини. Географія матеріальної (продуктивної та споживацької) поведінки людини та її залежність від місця у соціальній структурі суспільства. Вплив цінностей на мотиваційну поведінку людини. Ієрархія цінностей та місце в ній матеріальної складової. Вплив соціальної нерівності на мотивацію поведінки людини. Географічні аспекти діяльності людини у різних сферах суспільства.

Соціально-географічні аспекти географії освіти та освіченості. Професія як спосіб реалізації особою свого покликання. Соціально-географічні аспекти зайнятості людини. Відмінності у культурі людини в залежності від її зайнятості у тій чи іншій

сфері (землеробство, ремісництво, промисловість, бізнес, управління і т. д.). Структура зайнятості населення та її географічні особливості. Географія праці. Взаємозалежність праці, доходів, якості життя людини та її духовності. Географічна кореляція між структурою зайнятості та рівнем розвитку суспільства.

Соціально-географічні аспекти поширення злочинності. Різновиди злочинів та неморальної поведінки. Їх географічна залежність від матеріального достатку, способу життя та ціннісної мотивації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ СВІТУ

Тема 7. Основи соціальної географії світу

Процес глобалізації у сучасному світі на етапі його переходу до інформаційної цивілізації. Поняття соціальних глобальних проблем та підходи до їх класифікації. Місце соціальних глобальних проблем у структурі глобальних проблем людства.

Глобальні соціальні проблеми, зумовлені політичною нестабільністю та військовими конфліктами. Проблема «зіткнення» культур і цивілізацій та їх соціально-географічні наслідки. Соціальні проблеми сучасних «гарячих точок». Соціальні проблеми в районах локалізації біженців та переселенців. Соціальні проблеми в країнах з авторитарними режимами. Проблема тероризму та її соціальні наслідки.

Глобальні соціальні проблеми, зумовлені демографічними процесами в сучасному світі. Відмінності соціальних процесів у країнах демографічного вибуху та демографічної кризи. Проблема абортивної ментальності у країнах з різними типами відтворення населення. Проблеми міжетнічної та расової нетерпимості та їх соціально-географічні наслідки. Соціальні проблеми гендерної нерівності.

Глобальні соціальні проблеми, зумовлені загостренням екологічної ситуації на планеті. Криза в екологічній свідомості сучасної цивілізації та спроби її подолання. Вплив екологічних умов життя людини у різних державах на соціальні процеси у них.

Глобальні соціальні проблеми, зумовлені економічними диспропорціями у сучасному світі. Географія бідності та багатства. Проблема забезпечення населення найбільш бідних країн водою та продовольством. Географічна залежність між бідністю і злочинністю, іншими соціальними негараздами. Відмінності соціальних проблем розвинених країн і країн, що розвиваються. Проблема освіти й охорони здоров'я у державах з різним рівнем економічного розвитку. «Функціональна» неграмотність в країнах, що розвиваються.

Необхідність міжнародної співпраці, взаємодії та координації у вирішенні глобальних соціальних проблем. Роль Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих структур, регіональних міжнародних організацій (МАТО, Велика Сімка, Європейський Союз, Ліга Арабських Держав, Організація Африканської єдності) у вирішенні глобальних соціальних проблем в епоху переходу до інформаційної цивілізації.

Тема 8. Основи соціальної географії Європи

Географічні межі Європи як континенту та їх соціально-географічні виміри. Питання соціально-географічної ідентичності Європи. Дискусії про географічну, культурну й цивілізаційну приналежність Росії, Туреччини та кавказьких держав до Європи.

Цивілізаційна тотожність Європи з погляду соціальної географії. Грецька й римська античності як витoki сучасної європейської цивілізації. Середньовічна доба і роль католицизму у закладенні цивілізаційних основ Європи. Вплив Реформації та Контрреформацій, а також середньовічних і новочасних культурних і мистецьких стилів на сучасну європейську цивілізацію.

Культурна ідентичність сучасної Європи. Етнічна та мовна строкатість Європи, її вплив на європейську культуру. Проблеми неспівпадіння лінгвістичних та етнічних кордонів із державними. Європейські народи без державності (баски, шотландці, валійці, лужичани, бретонці, каталонці) та соціально-географічні аспекти їх асиміляції. Співвідношення між романськими, германськими та слов'янськими народами Європи й їхніми культурними стилями. Соціально-географічні проблеми етнічних конфліктів у Європі. Європейський внутрішньодержавний та міждержавний федералізм.

Релігійна тотожність Європи з погляду соціальної географії. Християнські витoki сучасної європейської цивілізації. Європа між екуменізмом та конфесіалізмом. Римська Католицька Церква й європейська культура. Соціально-географічні проблеми та наслідки секуляризації європейських суспільств. Іслам і європейська спільнота. Католицька і протестантська Європа та перманентні конфлікти між ними.

Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. Загрози та виклики для України перед входженням до ЄС. Цивілізаційні та соціальні переваги від входження України до ЄС. Соціально-географічні проблеми української діаспори в Європі. Наслідки сучасної еміграції українців у Європу для неї самої і для України.

Тема 9. Основи соціальної географії України

Географічні проблеми соціальної стратифікації українського суспільства. Процес соціалізації в сучасній Україні та його географічні прояви. Географічні відмінності у соціальних відносинах, соціальній структурі та соціальному русі населення України. Соціальна мобільність українських громадян. Вплив «помаранчевої революції» та соціальні процеси в українському суспільстві.

Економічна криза та її вплив на соціальну сферу українського суспільства. Вплив бідності на поширення соціальних негараздів і злочинності. Географічні особливості цих явищ в Україні, чинники їх поширення та можливості послаблення. Поняття «функціональної» неграмотності та вплив освіти і науки на її подолання. Географія освіти та освіченості населення України. Соціальні наслідки екологічних проблем України. Потреба формування зміни екологічної свідомості в українському суспільстві. Вплив освіти на формування екологічної свідомості.

Соціальні наслідки демографічних процесів в Україні. Проблеми демографічного старіння населення держави та депопуляції сільського населення. Структура зайнятості населення України та її географічні особливості. Чинники та соціальні наслідки поширення безробіття в Україні. Негативні соціально-географічні наслідки сучасної трудової міграції з України.

Релігійні процеси в сучасній Україні та їх географічні особливості. Релігійні конфлікти та релігійна нетерпимість. Негативні наслідки конфесійних поділів в Україні для процесу соціальної консолідації українського суспільства. Відмінності у світоглядних установах та політичних переконаннях між Сходом та Заходом України.

Національна та регіональна соціальна політика в Україні та її роль у соціальному розвитку держави.

СЕМІНАРСЬКІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАГАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Семінарське заняття №1 ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ЗМІСТ ТА ФУНКЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

План

1. Об'єкт та предмет соціальної географії.
2. Місце соціальної географії у суспільній географії.
3. Структура соціальної географії.
4. Новітні напрямки розвитку соціальної географії.
5. Функції соціальної географії. Зв'язки з іншими науками.
6. Риси понятійно-термінологічного апарату сучасної української соціальної географії.
7. Особливості розвитку соціальної географії в Україні.

Рекомендована література

Основна

1. *Немець Л.М., Олійник Я.Б., Немець К.А.* Просторова організація соціально-географічних процесів в Україні: Монографія.-Х.: РВВ ХНУ, 2003. -С. 13-33.
2. *Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії: навч. посібник. - К.: Т-во «Знання», КОО, 2000. - С. 15-31.
3. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 21-38.
4. *Шевчук Л.Т.* Розвиток теоретичних основ соціальної географії: уточнення об'єкту дослідження // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. - 2003. - №2 (7). - С. 52-56.

Додаткова

1. *Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О.* Географія. Світи. Регіони. Концепти. - К.: Либідь, 2004. - С. 50-51.
2. *Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К.: Либідь, 1996. - С. 7-28.
3. *Немець Л.М.* Деякі теоретичні питання розвитку сучасної соціальної географії // Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій: зб. наук, праць / Відп. ред. Ю.О. Кисельов. - Луганськ: Альма-матер, 2006. - С.160-162.
4. *Немець Л.М.* Про завдання соціальної географії в дослідженні соціального розвитку регіонів України // Укр. геогр. журн. - № 2. - 2004. - С. 8-12.
5. *Немець Л., Немець К.* Проблеми України та стратегічні завдання соціальної географії// Матер. міжн. наук. семінару «Львівська суспільно-географічна школа у національному і європейському вимірах» (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка). - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. - 380 с. - С. 99-109.
6. *Олійник Я.* Актуальні завдання соціальної географії // Матер. міжн. наук. семінару «Львівська суспільно-географічна школа у національному і європейському вимірах» (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського

- національного університету імені Івана Франка). - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. - С. 93-98.
7. *Родоман Б.Б.* Введение в социальную географию. Курс лекций. - М.: Изд. Росс, открытого ун-та, 1993. - С. 3-9.
 8. Соціально-економічна географія світу / За ред. С.П. Кузика. - Тернопіль: Підручники і посібники, 1998.-С. 8-19.
 9. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - С. 188-197.
 10. *Шевчук Л.* Сучасні географічні дослідження соціальних процесів у регіонах // Матер. міжн. наук. семінару «Львівська суспільно-географічна школа у національному і європейському вимірах» (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка). - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. - С. 246-252.
 11. *Шевчук Л.Т.* Основи медичної географії: Текст лекцій. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 1997. - С. 15-18.
 12. *Шевчук Л.Т.* Особливості формування понятійно-термінологічного апарату соціальної географії в Україні // Проблеми географії України: Матер. наук. конф. (Львів, 25- 27 жовтня 1994 р.). - Львів, 1994. - С. 28-29.
 13. *Шевчук Л.Т.* Сакральна географія: Навч. посібник. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 1999. - С. 16-19.
 14. *Шевчук Л.* Прикладні аспекти використання теоретичних знань соціальної географії // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки: Матер. міжн. наук. конф. до 120-річчя географії у Львівському ун-ті (24-26 вересня 2003 р.) - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 75-80.
 15. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. - С.32-43.
 16. *Fellmann J., Getis A., Getis J.* Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997. - Pp. 3-5.

Семінарське заняття №2 **МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

План

1. Соціологічні методи в соціально-географічних дослідженнях.
2. Метод просторово-часової призми Т. Гегерстранда.
3. Метод побудови ментальних карт.
4. Метод позиційної редукції.
5. Картографічні методи в соціальній географії.

Індивідуальне завдання: проаналізувати дві соціально-географічні карти на предмет: розробки системи соціально-географічних показників; використання картографічних методів для передачі соціально-географічної інформації; відповідності соціально-географічної інформації та картографічних методів її подання.

Рекомендована література

Основна

1. *Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії: Навч. посібник. - Київ: Т-во «Знання», КОО, 2000.- С. 94-126.

2. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 276-279, 415-416.
3. *Шевчук Л.Т.* Удосконалення застосування традиційних соціологічних і експериментальних методів у соціальній географії // Географія і сучасність. Зб. Наук. праць Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. - Вип. 1 (10). - 2003. - К.: Вид. Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. 2003.-С. 3-10.

Додаткова

1. *Алаев Э.Б.* Социально-экономическая география: понятийно-терминологический словарь. - М.: Мысль, 1983. - С. 112-114, 164-168.
2. *Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К.: Либідь, 1996. -С. 37-50.
3. *Джонстон Дж.* География и географы. Очерк развития англо-американской социальной географии после 1945 г. / Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1987. - 368 с.
4. Львівська область: Атлас. - М.: Картографія, 1989. - 40 с.
5. Львівська область: Географічний атлас: Моя мала Батьківщина: видання 5-е, випр. і допов. / Відп. ред. О. Шаблій. - К.: ГОВ «Видавництво «Мапа», 2000- 2005. - 20 с.
6. *Родоман Б.Б.* Введение в социальную географию. Курс лекций. - М.: Изд. Росс, открытого ун-та, 1993. - С. 66- 72.
7. Соціологія: Навч. посібник / За ред. Макеева С.О. К.: Знання, 2005. - С. 377-395.
8. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - С. 158-164.
9. *Топчієв О.Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2005. -С. 89-93.
10. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. - С. 63-70.

Практична робота №1

ІСТОРИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОСТОРУ (НА ПРИКЛАДІ М. УЖГОРОДА)

План

1. Дати письмово визначення понять: «територія», «простір», «соціально-географічний простір», «місто», «велике місто».
2. Дати коротку характеристику соціально-географічного простору міста (на прикладі міста Ужгорода) за історичними віхами формування:
 - 2.1. Від заснування до кін. 17 ст. (в складі Угорського королівства);
 - 2.2. Австро-Угорська доба (кін. 18 ст. – поч. 20 ст.);
 - 2.3. Доба Чехословаччини і Гортіївської Угорщини (1918 – 1944 рр.);
 - 2.4. Після 2 св. І до наших днів.

Звернути увагу на наступні аспекти: планування міста; загальна кількість, національний і релігійний склад населення; функціональні особливості окремих частин міста; визначальні чинники формування соціально-географічного простору.

Роботу виконувати у малих групах (до шести осіб). Результати подати у вигляді презентації (до п'яти хвилин).

Рекомендована література

Основна

1. *Кробаль Й.* Ужгород відомий і невідомий. Львів: «Світ», - 2008 р. - 196 с.
2. *Федака С.Д.* Ужгород крізь віки: нариси з історії Ужгорода. Ужгород: «Патент»,

2010 р. – 295 с.

3. *Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до соціальної географії: Навч. посібник. - Київ: Т-во «Знання», КОО, 2000. - С. 55-85.
4. *Шаблій О.І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 148-153.

Додаткова

1. *Величко В.І.* Географічні умови розвитку міст на Україні // Зап. укр. наук.-досл. ін-ту географії та картографії. - Вип. 2. - Харків: ДВУ, 1930. - С. 139-188.
2. История городов и сел Украинской ССР: В 26 т. Закарпатская область / АН УССР. Ин-т истории; Гл. редкол.: П. Т. Тронько (пред.) и др. — К.: Гл. ред. Укр. Сов. Энцикл. АН УССР, 1982. — 502 с.
3. *Ковальов О.* Місто як урбогеосистема // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки: Матер. міжн. наук. конф. до 120-річчя географії у Львівському ун-ті (24- 26 вересня 2003 р.) - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.-С. 95-98.
4. *Кубійович В., Кульчицький М.* Господарські типи міст / Енциклопедія Українознавства. Загальна частина. - К., 1994.-С. 181-183.
5. *Салій І.М.* Українські міста: питання власності і муніципального управління. - К.: ДП «Експрес-Поліграф», 2001. - С. 11-18.
6. *Сова П. П.* Седые замки повествуют [Текст] : авт. легенды и ист. рассказы / Петр Сова ; [вступ. ст. д-ра ист. наук, проф. Сергея Федаки]. - Ужгород : Карпати, 2014. - 142 с.
7. *Степанів О.* Сучасний Львів // Олена Степанів. Наукові праці. Есе. Спогади / Упорядник О. Шаблій. - Львів: Вид. центр НТШ, 2003. - С. 152-244.
8. *Топчієв О.Т.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - С. 74-81, 153-156.
9. *Топчієв О.Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2005. - С. 164-200, 269-278.
10. *Трегубова Т.А., Мих Р.М.* Львів. Архітектурно-історичний нарис. - К., 1989. - С.188-268.
11. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: ЛНУ ім. І Франка, 2001. - С. 102-119.
12. *Шмельков А.В.* Социальное пространство города / www.socio-research.ru/cnt/publications/flDrSciencepublications/cntSAV_SocSpace

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СПЕЦІАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Семінарське заняття №3

ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА ГОЛОВНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕДИЧНОЇ, РЕКРЕАЦІЙНОЇ ТА БІГЕЙВІОРИСТСЬКОЇ ГЕОГРАФІЇ

План

1. Теоретичні основи медичної та рекреаційної географії (об'єкт, предмет, зміст, місце у суспільній географії, структура, основні поняття).

2. Історичні особливості розвитку медичної та рекреаційної географії в Україні.
3. Рівень розвитку території та його вплив на захворюваність населення.
4. Екологічна ситуація та рівень захворюваності.
5. Екологічна ситуація та перспективи рекреації.
6. Медико-географічне районування України.
7. Рекреаційне районування України.

Рекомендована література

Основна

1. Соціально-економічна географія України / За ред. О.Шаблія. - Львів: Світ, 1994. - С. 398-399, 404-416.
2. Шевчук Л.Т. Основи медичної географії: Текст лекцій. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 1997. - С. 9-30, 87- 104, 138-141.

Додаткова

1. Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія. Світи. Регіони. Концепти. - К.: Либідь, 2004. - С. 50-51.
2. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. - Чернівці: Зелена Буковина. - 2003. - 312 с.
3. Сучасна медико-екологічна ситуація міста / Київ як екологічна система: природа-людина-виробництво-екологія / Наук. ред. П. Шийценко, Я. Олійник, В. Стецюк. - К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2001. - 316 с.
4. Шевченко В. О., Гуцуляк В.М., Нечипоренко Г.Л. та ін. Загальна медична географія світу. - К., 1998. - 178 с.
5. Шевчук Л. Проблеми розвитку медичної географії у контексті становлення законодавства України про охорону здоров'я // Праці Наук. тов. ім. Шевченка Т. XI - Львів: НТШ, 2003, -356 с. - С. 140-144.
6. Яцик А.В. Екологічна безпека в Україні. - К.: Генеза, 2001. – 216 с.
7. Pantylej W. Kierunki badan w geografii medycznej // Annales UMCS. - Lublin, 2006.

Семінарське заняття №4

ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА ГОЛОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ГЕОГРАФІЇ КУЛЬТУРИ ТА РЕЛІГІЇ

План

1. Теоретичні основи географії культури та релігій (об'єкт, предмет, зміст, місце у суспільній географії, структура, основні поняття).
2. Історичний розвиток сакральної географії та географії культури.
3. Чинники та історико-географічні особливості формування релігійної та етнографічної ситуації в Україні.
4. Конфесійна структура населення України.
5. Релігійно-географічна та культурно-географічна диференціація України.
6. Сучасні релігійно-географічні та культурно-географічні проблеми України.

Рекомендована література

Основна

1. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій: Навч. посібник. - К.: АртЕк, 1998. - 504 с.
2. Соціально-економічна географія України / За ред. О. Шаблія. - Львів: Світ, 2000. - С. 457-478.

3. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - С. 329-347.
4. *Шевчук Л.Т.* Сакральна географія: Навч. посібник. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 1999. - С. 9-28, 41-44, 139- 145.

Додаткова

1. *Голиков А.Л., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К.: Либідь, 1996.-С. 232-238.
2. Життя етносу: соціокультурні нариси: Навч. посібник / Б. Попов, В. Ігнатов, М.Степико та ін. - К.: Либідь, 1997.
3. *Кисельов Ю.* Про місце сакральної географії в системі географічних наук // Сучасні проблеми і тенденції розвитку географічної науки: Матер. міжн. наук. конф. до 120-річчя географії у Львівському ун-ті (24-26 вересня 2006 р.). - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 127-128.
4. *Ковальчук А.С.* Географія релігії в Україні. Монографія. - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - 308 с.
5. *Ковальчук А.С.* Територіальні особливості динаміки чисельності релігійних організацій в Україні // Вісн. Львів, ун-ту. Сер. геогр. - 1998.-Вип. 22.-С. 108-114.
6. *Кучабський О.Г.* Прикладні проблеми географії релігії // Вісн. Львів, ун-ту. Сер. геогр. - 1998. - Вип. 22. - С. 83-89.
7. *Кучабський О.Г.* Проблеми становлення географії релігії в Україні // Вісн. Львів, ун-ту. Сер. геогр. - 1998. - Вип. 22. - С. 71-77.
8. Масова культура / Українська і зарубіжна культура. Навч. посібник / За ред. К.В. Заблоцької. - К.: Східний видавничий дім, 2001. - 372 с.
9. *Ровенчак І.* Геокультурна регіоналізація України у працях Володимира Кубійовича // Праці Наук. тов. ім. Шевченка. Т. XI - Львів: НТШ, 2003. - С. 97-102.
10. *Ровенчак І.* Геокультурні риси конфесійно-географічного поділу Західного регіону України, (на прикладі УГКЦ) / Економіко-, соціально- і еколого-географічні проблеми західноукраїнського прикордоння: Темат. зб. наукових праць / Відп. ред. О.І. Шаблій. - Львів: Ред.-вид. відділ Львів, ун-ту, 1997. - С. 69-78.
11. *Ровенчак І.* Категорія «культури» у суспільній географії // Вісн. Львів, ун-ту. Сер. геогр. - Вип. 30. - 2004. - С. 274- 277.
12. Соціокультурне середовище - комунікація – «колообіг» культури (спроба попередньої схеми) / Кісь Р. Глобальне - національне - локальне (соціальна антропологія культурного простору) - Львів: Літопис, 2005. - С. 86-99.
13. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. - С. 601-612.
14. *Швебс Г.И.* Прорыв в прошлое: Научно-эзотерическое миропонимание - Одесса: Маяк, 1998. - Кн. 1. - 300 с.
15. *Fellmann Getis A., Getis J.* Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997.-Pp. 33-61, 156-174.

Практична робота №2

ЧИННИКИ, ПРИНЦИПИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СФЕРИ ПОСЛУГ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК СЕРЕДОВИЩА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

План

1. Дати визначення поняття «соціальна інфраструктура», «сфера послуг». Виконати схему їх структури та описати складові.
2. Виконати та проаналізувати картосхему відмінностей регіонів України за

розвитком медичної інфраструктури. Звернути увагу на фактори, що впливають на формування територіальних відмінностей (Додаток Г).

3. Виконати та проаналізувати картосхему відмінностей регіонів України за розвитком культурної інфраструктури. Проаналізувати та обґрунтувати залежність розвитку культурної інфраструктури від загальної кількості населення та його рівня доходів в межах конкретної території (Додаток В).
4. Описати розвиток в межах України освітньої інфраструктури. Сконцентрувати увагу на її територіальних відмінностях в розрізі окремих компонентів (ВУЗів, ЗОШ) (Додаток В).
5. Дати власне бачення впливу ринкових перетворень в державі на розвиток та функціонування соціальної інфраструктури.

Рекомендована література

Основна

1. *Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К.: Либідь, 1996. - С. 206-212, 227-232 с.
2. Соціально-економічна географія України / За ред. О. Шаблія. - Львів: Світ, 1994. - С. 389-404, 440-443.
3. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - С. 526-553.

Додаткова

1. *Білецький М.* Структурно-динамічні процеси розвитку сфери послуг регіону // Матер. міжн. наук. семінару «Львівська суспільно-географічна школа у національному і європейському вимірах» (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка). - Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. - С. 339-347.
2. *Голиков Н.Ф.* География инфраструктуры. - К.: «Вища школа», 1984.
3. *Євдокименко В.К., Садова У.Я., Шевчук Л.Т.* Соціальна інфраструктура Карпатського регіону: пошуки перспектив розвитку. - НАН України. Львівський ІРД. - Чернівці: Вид-во «Прут», 1995.
4. *Куценко В.І.* Розвиток соціальної сфери у контексті формування соціальної держави в Україні: регіональні аспекти // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід Європейського Союзу та його адаптація до умов України: 36. наук, праць. Випуск 5 (XLIII). - Ч. 111.-С. 180-189.
5. *Пащук О.В.* Маркетинг послуг: Стратегічний підхід. - Навч. посібник. - К.: ВД «Професіонал», 2005. - 560 с.
6. *Рум'янець А.П., Коваленко Ю.О.* Світовий ринок послуг: Навч. посібник. - К.: Центр навч. літ-ри, 2006. - 456 с.
7. Статистичний щорічник України за 2013 р. - К.: Техніка, 2014.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Семінарське заняття №5

ГЛОБАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ГЕОГРАФІЧНІ КОНТРАСТИ МІЖ КОНТИНЕНТАМИ ТА МАКРОРЕГІОНАМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

План

1. Передумови соціально-економічних відмінностей регіонів світу.

2. Макрорегіони Старого Світу (крім Європи): соціокультурні особливості (склад, основні географічні особливості, коротка історія формування, географія культури, соціальна географія).
 - 2.1. Росія.
 - 2.2. Північна Африка і Південно-Західна Азія.
 - 2.3. Африканська субсахара.
 - 2.4. Південна Азія.
 - 2.5. Східна Азія.
 - 2.6. Південно-Східна Азія.
3. Макрорегіони Нового Світу: соціо-культурні особливості (склад, основні географічні особливості, коротка історія формування, географія культури, соціальна географія).
 - 3.1. Північна Америка.
 - 3.2. Середня Америка.
 - 3.3. Південна Америка.
 - 3.4. Австралія та Океанія.

Рекомендована література

Основна

1. *Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О.* Географія. Світи. Регіони. Концепти. - К.: Либідь, 2004.
2. Економічна і соціальна географія світу: Навч. посібник / За ред. С.П. Кузика. - Львів: Світ, 2002. - 672 с.

Додаткова

1. *Голиков А.П., Олійник Я.Б. Степаненко А.В.* Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. - К.: Либідь, 1996.-С. 224-227.
2. *Книш М.* Бразилія: суспільно-географічна характеристика. Навч. посібник. - Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. - 148 с.
3. *Кузик С., Книш М.* Економічна і соціальна географія Америки: Навч. посібник. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 1999. -300 с.
4. *Ровенчак І.І.* Росія. - Львів: ЛНУ, 2003. - 52 с.
5. *Шевчук Л.Т.* Китай: соціально-економіко-географічна характеристика. - Львів: Світ, 1999. - 136 с.
6. *Fellmann J., Getis A., Getis J.* Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997.

Семінарське заняття №6

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПРОСТОРУ

План

1. Дефініція поняття «цивілізація»: соціально-географічні підходи.
2. Трактування Європи в соціальній географії: межі, склад, параметри розуміння.
3. Релігії Європи: соціально-географічні аспекти.
 - 3.1. Католицизм.
 - 3.2. Протестантизм.
 - 3.3. Православ'я.
 - 3.4. Іслам.

4. Соціальні наслідки модернізації Європи.
 - 4.1. Деволюція Європи.
 - 4.2. Європейська уніфікація.
 - 4.3. Урбаністична послідовність і зміни.
5. Регіональні відмінності соціальної політики в Європі

Рекомендована література

Основна

1. *Де Блій Г., Муллер П., Шаблій О.* Географія. Світи. Регіони. Концепти. - К.: Либідь, 2004. - С. 58-85.
2. *Помян П.* Європа та її нації: Пер.з франц. Я. Кравець. - Львів:Каменяр, 2003.-169 с.
3. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посібник. - Одеса: Астропринт, 2001. - Є. 305—312.

Додаткова

1. Визначення поняття «цивілізація» / Кузьменко В.П. Мегатренди людського розвитку в розбудові нового світового порядку цивілізацій та місце в ньому України і Росії / Стратегічна панорама. - 2000. - № 1-2. - С. 224-241
2. *Віллем Жан-Поль.* Європа та релігії. Ставки ХХІ-го століття / Пер. з франц. - К.: Дух і література, 2006. - 331 с.
3. *Джеджерера О.* Історія Європейської Цивілізації. Ч. I. До кінця ХVІІІ ст. - Львів: Вид-во ЛБА, 1999. - 448 с.
4. *Fellmann J., Getis A., Getis J.* Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997.

Практична робота №3 СОЦІАЛЬНІ НЕГАРАЗДИ Й ТЕРИТОРІАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ВІДМІННОСТІ В УКРАЇНІ

План

1. Письмово дати визначення поняття «соціальні негаразди», охарактеризувати складові соціальних негараздів.
2. Виконати картосхему розповсюдження ВІЛ-інфікованості та захворюваності на СНІД в Україні. Письмово охарактеризувати територіальні відмінності та чинники поширення захворюваності на СНІД та ВІЛ інфекції; при характеристиці використати як відносні так і абсолютні показники (Додаток А).
3. Виконати картосхему прояву злочинності в Україні. Письмово охарактеризувати територіальні відмінності та чинники поширення злочинності; при характеристиці використати як відносні так і абсолютні показники (Додаток Б).
4. Охарактеризувати причини виникнення, сучасний стан та територіальні відмінності прояву актуальних соціальних негараздів України.
 - 4.1. алкоголізм.
 - 4.2. виробничий травматизм, аварії.
 - 4.3. захворюваність на туберкульоз.
 - 4.4. ігроманія (залежність від азартних ігор).
 - 4.5. Інтернет-залежність та комп'ютероманія.
 - 4.6. наркоманія.
 - 4.7. поширення безпритульності та жебрацтва.
 - 4.8. проституція.

4.9. скорочення тривалості життя чоловічого населення.

4.10. суїцид.

4.11. трудова міграція.

Виконувати завдання № 4 у малих групах (до трьох осіб). При підготовці завдання опиратися на використання Інтернет-ресурсів. Результати представити у вигляді презентації тривалістю до п'яти хвилин.

Рекомендована література

Основна

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік. - К.: Техніка, 2014 р.
2. *Шаблій О.І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. - С. 587- 602.

Додаткова

1. Доклад о развитии глобальной эпидемии ВИЧ/СПИДа/ ЮНЭЙДС. - К: Без вид, 2000. - 132 с.
2. *Дружбинський В.* «Нашого цвіту по всьому світу...» // Дзеркало тижня. - № 21 (446). - 7 червня 2003 р. - С. 21.
3. Життя прожити - не поле перейти // www.hw.net.ua/art.php?id=8314
4. Інтернет-залежність не безпечніша від наркоманії // Газета по-українськи. - 2005. - № 15.
5. Інтернет-залежність піддається лікуванню // Львівська газета. - 2005. - № 97.
6. *Кузишин А.В.* Соціально-географічні підходи до вивчення стратифікації українського суспільства // Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій: 36. наукових праць / Відп. ред. Ю.О. Кисельов. - Луганськ: Альма-матер, 2006. - С. 139-141.
7. *Куценко В.І.* Розвиток соціальної сфери у контексті формування соціальної держави в Україні: регіональні аспекти // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід Європейського Союзу та його адаптація до умов України (36. наукових праць). - Вип. 5. (XLIII). В 3-х ч. / За ред. М.І. Долішнього. - Ч. III. - Львів, 2003. - С. 180-190.
8. *Носарева Л.* Гроші батьків не замінять // Дзеркало тижня. - № 13 (438). - 5 квітня 2003 р. - С. 22.
9. Про небезпеку Інтернет-залежності // <http://www.courier.com.ua>
10. *Скабара Р.М.* Суспільно-географічні аспекти злочинності (на матеріалах Львівської області). Авториф. дис. ... канд. геогр. наук. - Львів, 2003. -16 с.
11. *Феленчак Ю.Б.* Соціальні ризики: суть та підходи до вивчення // Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій: 36. наукових праць / Відп. ред. Ю.О. Кисельов. - Луганськ: Альма-матер, 2006. - С. 180-181.
12. *Хобта С.В.* Региональные особенности Востока и Запада Украины в сфере социальных ценностей // Регіональні географічні дослідження України та суміжних територій: 36. наукових праць / Відп. ред. Ю.О. Кисельов. - Луганськ: Альма-матер, 2006. - С. 183-185.
13. *Шапгіна Л.* Право № 6, або бідні люди // Дзеркало тижня. – 2004 - № 4. - С. 1, 4.

ДОДАТКИ

Додаток А

СНІД В УКРАЇНІ

Регіон	Кількість, осіб		Кількість, осіб / 1 млн. осіб	
	ВІЛ-інфікованих	Хворих на СНІД	ВІЛ-інфікованих	Хворих на СНІД
Україна	21 660	9 375	504,5	218,4
АР Крим	1 091	292	575,4	154,0
Вінницька	315	172	195,5	106,8
Волинська	267	110	256,0	105,5
Дніпропетровська	3 451	2 072	1053,2	632,3
Донецька	3 648	1 973	848,9	459,1
Житомирська	423	202	336,7	160,8
Закарпатська	81	35	64,3	27,8
Запорізька	605	387	342,6	219,1
Івано-Франківська	159	122	115,0	88,2
Київська	727	327	420,4	189,1
Кіровоградська	345	75	351,8	76,5
Луганська	910	361	409,9	162,6
Львівська	418	209	164,7	82,3
Миколаївська	1 081	286	928,4	245,6
Одеська	2 752	619	1148,3	258,3
Полтавська	511	244	352,6	168,4
Рівненська	254	68	218,7	58,5
Сумська	207	93	184,2	82,8
Тернопільська	132	43	123,3	40,2
Харківська	647	288	236,8	105,4
Херсонська	557	177	521,5	165,7
Хмельницька	334	137	256,7	105,3
Черкаська	457	259	365,0	206,9
Чернівецька	108	30	118,6	32,9
Чернігівська	510	194	483,0	183,7
м. Київ	1 419	474	491,3	164,1
м. Севастополь	251	126	629,1	317,5

ЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ

Регіон	Загальна кількість		В розрахунку на 1000 осіб	
	Злочинів, тис. одиниць	Засуджених, тис. осіб	Злочинів, тис. одиниць	Засуджених, осіб
Україна	563,6	123,0	13,12	2,86
АР Крим	34,7	6,6	18,30	3,48
Вінницька	14,9	4,4	9,25	2,73
Волинська	8,4	2,4	8,05	2,30
Дніпропетровська	50,4	11,2	15,38	3,42
Донецька	57,6	15,3	13,40	3,56
Житомирська	10,1	3,2	8,04	2,55
Закарпатська	10,4	2,1	8,25	1,67
Запорізька	30,3	5,2	17,16	2,94
Івано-Франківська	7,9	2,6	5,71	1,88
Київська	17,5	3,8	10,12	2,20
Кіровоградська	13,7	3,4	13,97	3,47
Луганська	39,8	8,5	17,93	3,83
Львівська	20,6	4,3	8,12	1,69
Миколаївська	13,0	3,1	11,16	2,66
Одеська	31,2	5,6	13,02	2,34
Полтавська	17,9	4,5	12,35	3,10
Рівненська	8,8	2,7	7,58	2,32
Сумська	13,6	3,7	12,11	3,29
Тернопільська	5,6	1,8	5,23	1,68
Харківська	35,0	8,4	12,81	3,07
Херсонська	15,0	3,7	14,05	3,46
Хмельницька	9,4	2,4	7,22	1,84
Черкаська	13,2	3,2	10,54	2,56
Чернівецька	7,2	1,3	7,91	1,43
Чернігівська	10,2	2,8	9,66	2,65
м. Київ	47,4	5,9	16,41	2,04
м. Севастополь	7,9	1,0	19,91	2,52

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ

Регіон	Кількість бібліотек, одиниць / 100 000 осіб	Кількість книг у бібліотеках, одиниць / 100 осіб	Кількість шкіл, одиниць / 100 000 осіб	Кількість вузів, одиниць / 1 000 000 осіб
Україна	41,9	707	46,0	6,87
АР Крим	27,4	1 254	29,9	8,34
Вінницька	62,6	1 054	60,9	2,85
Волинська	54,5	696	78,5	2,84
Дніпропетровська	21,7	570	31,6	5,66
Донецька	20,3	521	27,1	5,45
Житомирська	76,8	854	68,9	3,64
Закарпатська	48,1	584	57,5	3,19
Запорізька	30,5	559	36,2	6,29
Івано-Франківська	58,2	677	55,1	4,99
Київська	24,4	649	30,2	15,80
Кіровоградська	57,0	866	56,6	5,38
Луганська	27,1	509	33,2	3,19
Львівська	54,1	553	56,9	7,66
Миколаївська	43,5	809	53,5	3,20
Одеська	37,1	870	39,9	8,58
Полтавська	55,3	833	58,0	4,97
Рівненська	52,8	1 069	67,4	4,28
Сумська	49,8	856	53,1	4,69
Тернопільська	84,6	755	82,0	7,94
Харківська	39,6	859	34,7	13,50
Херсонська	44,3	646	50,1	5,17
Хмельницька	69,6	999	77,5	7,07
Черкаська	55,2	910	51,3	5,05
Чернівецька	46,7	725	50,0	5,44
Чернігівська	64,5	937	67,3	3,26

МЕДИЧНА СФЕРА УКРАЇНИ

Регіон	Кількість лікарів усіх спеціальностей, тис.	Кількість середнього медичного персоналу, тис.	Кількість лікарняних ліжок, тис.	Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів, тис.
Україна	217,3	440,8	398,1	1037,1
АР Крим	9,1	17,9	16,7	34,2
Вінницька	7,8	16,6	12,2	34,7
Волинська	3,8	10,8	8,4	18,6
Дніпропетровська	15,2	29,8	29,9	94,7
Донецька	18,5	38,5	35,9	86,4
Житомирська	4,8	13,7	9,9	33,3
Закарпатська	5,1	10,9	9,1	30,5
Запорізька	8,4	16,7	15,8	38,1
Івано-Франківська	8,2	15,0	11,4	27,0
Київська	7,1	15,2	14,2	37,4
Кіровоградська	3,4	9,8	8,8	29,1
Луганська	9,4	20,6	21,2	49,3
Львівська	14,4	27,7	23,6	51,2
Миколаївська	4,0	9,3	10,0	25,5
Одеська	11,4	20,9	20,3	49,8
Полтавська	6,8	14,3	12,6	38,5
Рівненська	4,8	12,7	9,5	28,6
Сумська	4,5	12,1	10,3	27,1
Тернопільська	5,7	11,7	9,7	21,4
Харківська	15,7	24,8	24,7	66,9
Херсонська	3,9	9,7	10,0	20,9
Хмельницька	5,6	13,6	11,3	26,0
Черкаська	4,8	12,7	10,7	30,5
Чернівецька	5,6	9,3	7,2	17,8
Чернігівська	3,8	11,4	11,6	25,0
м. Київ	23,6	31,5	29,7	86,6
м. Севастополь	1,9	3,6	3,4	8,0

САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні вказівки

Результати самостійної роботи (яка становить четвертий, творчий модуль) над темами чи літературними джерелами, що не охоплені (або охоплені дуже поверхнево) лекціями, практичними та семінарськими заняттями, оформляють у вигляді реферату. У рефераті, що готується за результатами реферування статей чи книг, слід подати змістовний переказ із цитуванням найважливіших думок, а також навести науково обґрунтоване власне та інших авторів бачення й розуміння порушеної проблеми.

Орієнтована структура реферату за завданнями творчого модуля

Вступ *1 ст.*

1. Розкриття теоретичних засад соціально-географічного вчення (явища, процесу) *до 3 ст.*
2. Історія зародження та розвитку соціально-географічного вчення (явища, процесу) *до 3 ст.*
3. Компонентна структура досліджуваного вчення (явища, процесу) *до 6 ст.*
4. Територіальні відмінності в перебігу соціально-економічного явища (процесу) *до 7 ст.*

Висновки *1 ст.*

Література *1 ст.*

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Об'єкт та предмет дослідження соціальної географії в інформаційному суспільстві.
2. Географія споживання: новий напрямок соціально-географічних досліджень в ХХІ ст.
3. Історія становлення та розвитку сакральної географії в світі.
4. Гуманістична географія: теоретичні засади, історія становлення та прикладні аспекти розвитку в постіндустріальному суспільстві.
5. Радикальна географія як науковий напрямок соціальної географії.
6. Часова географія як новий науковий напрямок соціальної географії.
7. Географія сприйняття як новий науковий напрямок соціальної географії.
8. Географія розвитку як новий науковий напрямок соціальної географії.
9. Феміністична географія як новий науковий напрямок соціальної географії.
10. Гендерна географія як новий науковий напрямок соціальної географії.
11. Географія поведінки: новий напрямок досліджень соціальної географії в Україні.
12. Географія науки і культури: теоретичні засади та прикладні аспекти дослідження.
13. Культурна індустрія як напрямок дослідження соціальної географії.
14. Географія злочинності як напрямок дослідження соціальної географії.
15. Географія способу життя: теоретичні засади та прикладні аспекти дослідження.
16. Езотерична географія як новий науковий напрямок соціальної географії.
17. Географія смаків як новий науковий напрямок соціальної географії.
18. Німецька школа соціальної географії.
19. Французька школа соціальної географії.
20. Британська школи соціальної географії.
21. Наукові школи американської соціальної географії та дискусії між ними.
22. Ліберали і радикали в американській соціальній географії.
23. Концепції географічного детермінізму та поняття про сталий розвиток в соціальній географії.
24. Концепції бігевіоризму та теорія просторової поведінки людини в соціальній географії.
25. Метод «ментальних» карт в соціально-географічних дослідженнях.
26. Метод «просторово-часової призми» як спеціальний метод соціальної географії.
27. Метод «матриці поведінки» як спеціальний метод соціальної географії.
28. Контент-аналіз: особливості застосування у соціальній географії.
29. Концепція Землі як дому людини в соціальній географії.
30. Регіональна свідомість як феномен дослідження соціальної географії.
31. Соціальні спільноти: соціально-географічний підхід.
32. Простір і час: трактування у соціальній географії.
33. Концепції простору в американській соціальній географії.
34. Географічний простір як культурний і соціальний простір.
35. Соціальний простір: суспільно-географічні аспекти дослідження.
36. Розуміння соціального простору в контексті глобалізації.
37. Соціально-географічне застосування теорії центральних місць Кристаллера.
38. Соціально-географічне застосування теорії центральних місць Льоша.
39. Соціально-географічні аспекти джентрифікації.
40. Внесок С. Рудницького в розвиток соціальної географії України.
41. Внесок О. Степанів в розвиток соціальної географії України.
42. Внесок В. Кубійовича в розвиток соціальної географії України.
43. Соціально-географічні ідеї Г. Швєбса.

44. Культурна географія В. Зелінського.
45. Соціально-географічні ідеї Т. Гегерстранда.
46. Внесок Дж. Джонстона в розвиток соціальної географії.
47. Внесок А. Преда в розвиток соціальної географії.
48. Історія становлення та розвитку медичної географії в Україні.
49. Вивчення простору в медичній географії.
50. Географічні особливості захворюваності населення.
51. Проблеми й перспективи трансформації медичної сфери України.
52. Медико-географічна характеристика генофонду української нації.
53. Медико-географічна характеристика ареалів природних вогнищ інфекційних хвороб (на прикладі України).
54. Географія туберкульозу в Україні та світі.
55. Географія СНІДу в Україні та світі.
56. Історична географія епідемій чуми.
57. Історична географія епідемій холери.
58. Історична географія епідемій тифу.
59. Географія суїцидів.
60. Географія катастроф та аварій.
61. Соціальна географія та геронтологія.
62. «Синдром великих міст»: медико-географічне дослідження.
63. Хвороби ХХІ ст.: медико-географічне дослідження.
64. «Сум нових міст»: соціально-географічне дослідження.
65. Хвороби урбанізації: медико-географічне дослідження.
66. Історія розвитку рекреаційної географії в Україні.
67. Основні поняття й терміни географії культури.
68. Національна культура і геокультурні спільноти.
69. Геокультурна регіоналізація України в працях В. Кубійовича.
70. Зовнішні центри впливу та розвиток української культури: бачення М. Грушевського («На порозі нової України»).
71. Зовнішні центри впливу та розвиток української культури: бачення Є. Маланюка («Нариси з історії нашої культури»).
72. Зовнішні центри впливу та розвиток української культури: бачення І. Лисяк-Рудницького («Україна між Сходом і Заходом»).
73. Зовнішні центри впливу та розвиток української культури: бачення С. Рудницького («Чому ми хочемо самостійної України»).
74. Концепція Л. Гумільова: зв'язок етносу і середовища.
75. Геокультурна проблематика М. Данилевського («Россия и Европа»).
76. Етнографічна ситуація в Україні на початку ХХІ ст.
77. Русифікація і вестернізація України: соціально-географічні аспекти.
78. Географічні чинники мовної та культурної асиміляції.
79. Прояви географічності у людських поглядах та переконаннях.
80. Звуження/розширення сфер впливу української мови: соціально-географічні аспекти.
81. Геокультурна характеристика Галичини.
82. Геокультурна характеристика Волині.
83. Геокультурна характеристика Буковини.
84. Геокультурна характеристика Закарпаття.
85. Соціально-географічні особливості формування релігійної ситуації в Україні.
86. Релігійна нетерпимість в українському суспільстві: соціально-географічне

дослідження.

87. Соціально-географічні аспекти процесу секуляризації.
88. Міжконфесійні стосунки в Україні: соціально-географічні аспекти.
89. Конфесійна структура населення України: соціально-географічне дослідження.
90. Давній Галич як історико-культурний та релігійний центр у соціальному просторі Західного регіону України.
91. Проблеми й перспективи розвитку торгівельної інфраструктури України: соціально-географічний аспект.
92. Соціально-географічна характеристика соціально-культурної інфраструктури України.
93. Протестантизм: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
94. Географія Української Греко-Католицької Церкви.
95. Географія Української Православної Церкви Московського Патріархату.
96. Географія Української Православної Церкви Київського патріархату.
97. Географія Української Автокефальної Православної Церкви.
98. Географія діаспорної Української Православної Церкви Константинопольського Патріархату.
99. Географія Римської Католицької Церкви в Україні та світі.
100. Буддизм: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
101. Юдаїзм: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
102. Мусульманство: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
103. Конфуціанство: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
104. Індуїзм: соціально-географічні риси поширення та впливу на життєдіяльність населення.
105. Процес глобалізації у сучасному світі: соціально-географічні аспекти.
106. Проблема «зіткнення» культур та цивілізацій: соціально-географічні наслідки.
107. Проблема тероризму в сучасному світі та її соціальні наслідки.
108. Соціальні проблеми сучасних «гарячих точок».
109. Соціальні катаклізми сучасності: причини виникнення, місця локалізації, перспективи подолання.
110. Соціальні проблеми в районах локалізації біженців і переселенців.
111. Соціальні проблеми в країнах з авторитарними режимами.
112. Відмінності соціально-географічних процесів у країнах демографічного вибуху та демографічної кризи.
113. Відмінності соціальних проблем розвинених країн та країн, що розвиваються.
114. Проблеми міжетнічної та расової нетерпимості та їх соціально-географічні особливості.
115. Соціально-географічні проблеми тендерної нерівності.
116. Географія бідності та багатства.
117. Міжконфесійні стосунки у світі: соціально-географічні аспекти.
118. Соціально-географічні аспекти урбанізації в світі.
119. Проблема харчування у сучасному світі: соціально-географічні аспекти.
120. Споживацька культура сучасного суспільства: регіональні соціально-географічні відмінності.

121. Світові міста ХХІ ст.: соціально-географічне дослідження.
122. Субкультурне середовище світових міст: соціально-географічна розвідка.
123. Явище місогінії в сучасному світі: соціально-географічне дослідження.
124. Прояви сексизму в сучасному світі: соціально-географічне дослідження.
125. Соціально-географічні підходи до регіоналізації Європи.
126. Єврорегіони: соціально-географічне дослідження.
127. Соціально-географічні аспекти деволюційних процесів в Європі.
128. Уніфікація Європи: соціально-географічні проблеми й перспективи.
129. Міжконфесійні стосунки у Європі: соціально-географічні аспекти.
130. Секуляризація Європи: соціально-географічні проблеми та перспективи.
131. Соціально-географічні особливості формування мульти-культурності в Європі.
132. Національні культури: соціально-географічні особливості розвитку в умовах глобалізації.
133. Особливості європейського менталітету: соціально-географічне дослідження.
134. Регіональна соціальна політика Європейського Союзу.
135. Наукові підходи до трактування поняття «соціальні негаразди» та його структури.
136. Соціальна стратифікація українського суспільства: географічні аспекти.
137. Соціально-географічні аспекти урбанізації в Україні.
138. Соціально-географічні проблеми сільського населення України.
139. Соціально-географічні проблеми жителів малих міст України.
140. Соціально-географічні проблеми жителів великих міст України.
141. Розвиток міст у постіндустріальний період: соціально-географічні особливості.
142. Соціально-географічні аспекти депопуляції сіл в Україні.
143. Соціально-географічні аспекти поширення наркоманії в світі.
144. Соціально-географічні аспекти поширення СНІДу в світі.
145. Соціально-географічні особливості розвитку злочинності в Україні.
146. Соціальна мобільність українських громадян: географічні аспекти.
147. Чинники та соціальні наслідки поширення безробіття в Україні.
148. Негативні та позитивні соціальні наслідки сучасної трудової міграції з України.
149. Негативні наслідки конфесійних поділів в Україні для процесу соціальної консолідації українського суспільства.
150. Відмінності у світоглядних установках та політичних переконаннях між Сходом та Заходом України.
151. Соціально-географічні аспекти поширення алкоголізму в Україні.
152. Соціально-географічні аспекти поширення наркоманії в Україні.
153. Соціально-географічні аспекти поширення захворюваності на туберкульоз в Україні.
154. Соціально-географічні аспекти поширення венеричних захворювань в Україні.
155. Соціально-географічні аспекти проблеми ігроманії в українському суспільстві.
156. Соціально-географічні аспекти проблеми Інтернет-залежності та комп'ютероманії в українському соціумі.
157. Соціально-географічні аспекти явища мобіломанії в Україні.
158. Безпритульність та жебрацтво в Україні: соціально-географічна характеристика явища.
159. Соціально-географічні аспекти поширення проституції в Україні.
160. Соціально-географічні аспекти поширення наркоманії в Україні.
161. Соціально-географічні аспекти проблеми суїциду в українському соціумі.
162. Регіональна соціальна політика в Україні.

Англомовні публікації для реферування

1. Koch A. Autopoietic Spatial Systems: the Significance of Actor Network Theory and System Theory for the Development of a System Theoretical Approach of Space // Social Geography. - 2005. - № 1. - Pp. 5-14 // www.social-geography.net/1/5
2. Propinquity and Flow in the City / Ash Amin and Nigel Thrift. Cities Reimagining the Urban. - Malden, 2002. - Pp. 31-50.
3. Roots of Culture. Seeds of Change. Culture Hearths / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis. Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997. - Pp. 40-51.
4. The Built-up City / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003- Pp. 26-36.
5. The City Based on Solidarity / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003. - Pp.56-61.
6. The Enterprising City / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003. - Pp. 42-55
7. The Legibility of the Everyday City / Ash Amin and Nigel Thrift. Cities Reimagining the Urban. - Malden, 2002. - Pp. 7- 30.
8. The Machinic City / Ash Amin and Nigel Thrift. Cities Reimagining the Urban. - Malden, 2002. - Pp. 78-104.
9. The Multicultural City / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003. - Pp. 61-67.
10. The Participating City / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003. - Pp. 67-76.
11. The Public City / The Century of the City, City republics and grid cities: White paper. - Brussel, 2003. - Pp. 36-42.
12. The Structure of Culture. Culture Change. Contact between Regions / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis. Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997. - Pp. 5 1-60.
13. Urban Ethnic Diversity and Segregation / J. Fellmann, A. Getis, J. Getis. Human Geography: Landscapes of human activities. - Boston, 1997.-Pp. 196-202.
14. W. Zierhofer. State, power and space // Social Geography. - 2005. - № 1. - Pp. 29-36 // www.social-geography.net/1/29

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАГАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень 1

- Які зв'язки переважають між соціальною географією та економікою?
 - а) організаційні;
 - б) інформаційні;
 - в) генетичні;
 - г) історичні.
- Хто із середньовічних мандрівників зібрав найповнішу соціально-географічну інформацію про Центральну Азію та Китай?
 - а) Марко Поло;
 - б) Вартоломеу Діаш;
 - в) Васко да Гама;
 - г) Елізе Реклю.
- Джуліан Волперт зробив значний внесок в соціально-географічну теорію:
 - а) систем розселення;
 - б) центральних місць;
 - в) бігейвіоризму;
 - г) районування.
- Третім аспектом (зрізом) в геопросторовій організації соціальних явищ та процесів є:
 - а) зв'язки між ними;
 - б) їх розміщення;
 - в) їх функціонування;
 - г) їх територіальні поєднання.
- Коли закінчився сучасний період розвитку соціальної географії?
 - а) в кінці VIII ст.;
 - б) в кінці XIX ст.;
 - в) в кінці XX ст.;
 - г) цей період ще не закінчився.
- Хто із середньовічних католицьких мислителів розвіяв міф про незаселеність жаркої зони на основі опрацювання арабських першоджерел мовою оригіналу?
 - а) монах Альберт Великий;
 - б) єпископ Роберт Гроссетест;
 - в) кардинал П'єр Д'Ейї;
 - г) папа Енеа Сільвіо (Пій II).
- В чому полягає суть теоретичної функції соціальної географії?
 - а) в теоретичному осмисленні соціальних явищ і процесів;
 - б) в осмисленні теоретичних соціальних явищ і процесів;
 - в) правильні відповіді: а) і б);
 - г) усі відповіді хибні.
- Хто є автором соціально-географічної праці «Принципи географії людини»?
 - а) Жан Брґюн;
 - б) Поль де ля Бляш;
 - в) Елізе Реклю;
 - г) Шарль де Монтеск'є.
- Пітер Гаттет зробив значний внесок в соціально-географічну теорію:
 - а) систем розселення;
 - б) центральних місць;
 - в) бігейвіоризму;
 - г) районування.
- Хто є автором праці «Про дух законів», в якій узагальнено соціально-географічну інформацію про вплив довкілля на людину?
 - а) Севастьян Мюнстер;
 - б) Бернгардт Вареніус;
 - в) Антон Бінінг;
 - г) Шарль де Монтеск'є.
- Які періоди виділяються в історії соціально-географічної науки?
 - а) класичний, новий, сучасний;
 - б) до н. е. та після н. е.;
 - в) рабовласницький, феодальний, капіталістичний та соціалістичний;
 - г) античний, класичний, середньовічний та модерний;

12. Фрідріх Ратцель написав соціально-географічну працю:
а) «Антропогеографія»; в) «Земля і люди...»;
б) «Принципи географії людини»; г) «Географія людини».
13. Хто є автором соціально-географічної праці «Географія людини»?
а) Жан Брюн; б) Поль де ля Бляш;
в) Елізе Реклю; г) Шарль де Монтеस्क'є.
14. Назвіть межу між класичним та новим періодами розвитку соціальної географії:
а) кінець VII - початок VIII; б) кінець VIII - початок XIX ст.;
в) початок XX ст.; г) друга світова війна.
15. Хто є автором цікавої з соціально-географічного погляду праці «Землезнавство... або загальна порівняльна географія»?
а) Карл Ріттер; б) Фрідріх Ратцель;
в) Альфред Геттнер; г) жоден з них не є її автором.
16. Поль де ля Бляш написав соціально-географічну працю:
а) «Антропогеографія»; б) «Принципи географії людини»;
в) «Земля і люди...»; г) «Географія людини».
17. Хто піддав сумніву теорію культурних стадій, заперечивши її універсальний характер?
а) Марк Варрон; б) Александер фон Гумбольт;
в) Клавдій Птолемей; г) Карл Ріттер.
18. Метод просторово-часової призми обґрунтував:
а) Вільям Бунге та Дейвід Гарвей; б) Джуліан Волперт;
в) Торсен Гегерстрандт; г) Алан Пред.
19. Конкретними об'єктами соціальної географії є:
а) конкретні соціальні характеристики; б) конкретні територіальні соціальні спільноти;
в) конкретні соціальні особистості; г) усі відповіді вірні.
20. Хто є автором цікавої з соціально-географічного погляду праці «Земля і люди...»?
а) Карл Ріттер; б) Поль де ля Бляш;
в) Жан Брюн; г) Елізе Реклю.
21. Хто обґрунтував теорію культурних стадій?
а) Марк Варрон; б) Александр фон Гумбольт;
в) Клавдій Птолемей; г) Карл Ріттер.
22. Хто є автором праці «Всезагальна космографія», в якій узагальнено соціально-географічну інформацію, накопичену в епоху Великих географічних відкриттів?
а) Севастьян Мюнстер; б) Бернгардт Вареніус;
в) Антон Бішінг; г) Шарль де Монтеस्क'є.
23. Хто є автором цікавої з соціально-географічного погляду праці «Антропогеографія»?
а) Карл Ріттер; б) Фрідріх Ратцель;
в) Альфред Геттнер; г) жоден з них не є її автором.
24. Які національні соціально-географічні школи домінували в новому періоді?
а) німецька та британська; б) німецька та французька;
в) англо-американська; г) російська.
25. Основоположником (-ами) бігейвіористського напрямку соціальної географії є:
а) Вільям Бунге та Дейвід Гарвей; б) Джуліан Волперт;
в) Торсен Гегерстрандт; г) Алан Пред.
26. Об'єктом дослідження соціальної географії є:
а) суспільство та територіальні соціальні спільноти;

- в) соціальні громадські рухи; процесів;
 б) походження соціальних явищ та г) усі відповіді вірні.
27. Хто обґрунтовував соціально-географічну ідею про те, що Земля є домом людського суспільства?
 а) Птолемей; б) Страбон;
 в) Геродот; г) усі з вище зазначених.
28. Яку працю, що містить соціально-географічні описи, написав вчений пізнього класичного періоду Бернгардт Вареніус?
 а) «Всезагальна космографія»; б) «Географія генеральна»;
 в) «Новий землеопис»; г) «Про дух законів».
29. В якій античній праці чимало місця відведено соціально- географічним описам:
 а) «Географічних записках» б) «Географічних записках»
 Ератосфена; Платона;
 в) «Історії» Аристотеля; г) в усіх перелічених вище.
30. Хто із середньовічних католицьких мислителів дав комплексну географічну характеристику Євразії, приділивши у ній чимало місця соціальним питанням?
 а) монах Альберт Великий; б) єпископ Роберт Гроссетест;
 в) кардинал П'єр Д'Ейї; г) папа Енеа Сильвіо (Пій II).
31. Хто є автором праць про ідеальний (утопічний) соціальний лад в суспільстві та державі?
 а) Севастьян Мюнстер; б) Бернгардт Вареніус;
 в) Томас Мор; г) Шарль де Монтеск'є.
32. Які галузі поряд з соціальною географією формують суспільну географію згідно з позицією проф. О. Шаблія?
 а) економічна й антропогеографія; б) економічна та політична географія;
 в) економічна географія й географія населення; г) економічна, політична та географія населення.
33. Хто із древньогрецьких мислителів при історичному описі територій та земель звертав увагу на соціально-географічні аспекти?
 а) Птолемей; б) Ератосфен;
 в) Геродот; г) Платон.
34. Жан Брюн написав соціально-географічну працю:
 а) «Антропогеографія»; б) «Принципи географії людини»;
 в) «Земля і люди...»; г) «Географія людини».
35. Основоположником (-ами) радикального напрямку соціальної географії є:
 а) Вільям Бунге та Дейвід Гарвей; б) Джуліан Волперт;
 в) Торсен Гегерstrandт; г) А лан Пред.
36. Алан Пред зробив значний внесок в соціально-географічну теорію:
 а) систем розселення; б) центральних місць;
 в) бігейвіоризму; г) районування.
37. Хто намагався довести, що кількість злочинів та інших соціально негативних явищ у Парижі залежить від погоди та пори року?
 а) Севастьян Мюнстер; б) Шарль де Монтеск'є;
 в) Бернгардт Вареніус; г) аббат де Бо.
38. Частковий прояв соціально-географічного закону називається:
 а) соціально-географічною категорією;
 закономірністю; б) соціально-географічною
 в) соціально-географічною теорією або концепцією;

- г) соціально-географічною дійсністю.
39. Одні із найдревніших соціально-географічних ідей висловлені в:
- а) «Одіссеї» Гомера; б) «Одіссеї» Геродота;
в) «Географи» Гомера; г) «Історії» Геродота.
40. Хто із католицьких мислителів узагальнив соціально-географічні знання середньовіччя і видав їх масовим тиражем під назвою «Трактат про світ»?
- а) монах Альберт Великий; б) єпископ Роберт Гроссетест;
в) кардинал П'єр Д'Ейї; г) папа Енеа Сільвіо (Пій II).
41. Які зв'язки переважають між соціальною географією та демографією?
- а) організаційні; б) інформаційні;
в) генетичні; г) історичні.
42. Хто є автором праці «Новий землепис», в якій узагальнено соціально-географічну інформацію, накопичену в епоху Великих географічних відкриттів?
- а) Севастьян Мюнстер; б) Бернгардт Вареніус;
в) Антон Бішінг; г) Шарль де Монтеск'є.
43. Що таке секуляризація суспільства?
- а) зростання в суспільстві кількості й активності релігійних сект; б) зростання світського світогляду та падіння рівня релігійності;
в) процес поділу суспільства на класи; г) правильної відповіді немає.
44. Коли розпочався класичний період розвитку соціальної географії?
- а) в античні часи; б) в середньовічну епоху;
в) після епохи Великих географічних відкриттів; г) після краху світової колоніальної системи.
45. Торсен Гегерstrand зробив значний внесок в соціально-географічну теорію:
- а) систем розселення; б) центральних місць;
в) бігейвіоризму; г) районування.
46. В якій античній праці чимало місця відведено соціально-географічним описам?
- а) «Географічні записки» Ератосфена; б) «Географічні записки» Платона;
в) «Історія» Аристотеля; г) правильні відповіді: а), б), в).
47. Сукупність достовірних науково-обґрунтованих та перевірених практикою положень про соціально-географічну сферу суспільства, якийсь її аспект чи складову частину називається:
- а) соціально-географічною теорією; б) соціально-географічним поняттям;
в) соціально-географічною категорією; г) соціально-географічним законом.
48. Хто є автором наукової категорії геопросторової організації як предмета усіх суспільно-географічних наук?
- а) Ніколай Баранський; б) Торсен Гегерstrand;
в) Олег Шаблій; г) Любов Шевчук.
49. Система соціально-географічних понять і категорій, концепцій і теорій, законів та закономірностей становить:
- а) структуру соціальної географії; б) предмет соціальної географії;
в) зміст соціальної географії; г) об'єкт соціальної географії.
50. Певний спосіб розуміння, трактування, пояснення соціально-географічної сфери, якоїсь її складової частини чи аспекту - це:
- а) соціально-географічна теорія; б) соціально-географічне поняття;
в) соціально-географічна концепція; г) соціально-географічний закон.

51. Коли розпочався класичний період розвитку соціальної географії?
 а) в античні часи; б) в середньовічну епоху;
 в) після епохи Великих географічних відкриттів; г) після краху світової колоніальної системи.
52. Хто обґрунтував соціально-географічну ідею проте, що Земля є домом людського суспільства?
 а) Птолемей; б) Страбон;
 в) Геродот; г) усі із вище зазначених.
53. Форма думки, мислення, в якій відображено загальні та суттєві ознаки соціально-географічних явищ, відношень та процесів, називається
 а) соціально-географічною теорією; б) соціально-географічним поняттям;
 в) соціально-географічною категорією; г) соціально-географічним законом
54. Які зв'язки має соціальна географія з іншими науками?
 а) організаційні, інформаційні, генетичні та міжнародні; б) інформаційні, генетичні та міжособистісні;
 в) інформаційні, генетичні та організаційні; г) усі із вище зазначених, крім генетичних.
55. Коли розпочався новий період розвитку соціальної географії?
 а) на початку VIII ст.; б) на початку XIX ст.;
 в) на початку XX ст.; г) на початку XXI ст.
56. До об'єкта соціальної сфери суспільства не належать:
 а) економічна сфера суспільства; б) соціальна сфера суспільства;
 в) політична сфера суспільства; г) правильні відповіді: а) і в).
57. Алан Пред зробив значний внесок в соціально-географічну теорію:
 а) систем розселення; б) центральних місць;
 в) бігейвіоризму; г) районування.
58. Категорія геопросторової організації соціальних явищ і процесів є:
 а) об'єктом соціальної географії; б) предметом соціальної географії;
 в) змістом соціальної географії; г) напрямком соціальної географії.
59. Частковий прояв соціально-географічного закону називається:
 а) соціально-географічною закономірністю; б) соціально-географічною теорією або концепцією;
 в) соціально-географічною категорією; г) соціально-географічною дійсністю.
60. Істотні, стійкі, суттєві географічні зв'язки між соціальними явищами, відношеннями та процесами називаються:
 а) соціально-географічною теорією; б) соціально-географічним поняттям;
 в) соціально-географічною категорією; г) соціально-географічним законом.
61. Які зв'язки переважають між соціальною географією та соціологією?
 а) організаційні; б) інформаційні та генетичні;
 в) організаційні й інформаційні; г) зв'язків немає – це різні науки.
62. Назвіть межу між новим та сучасним періодами розвитку соціальної географії:
 а) початок XXI ст.; б) початок XX ст.;
 в) 1991 р.; г) друга світова війна.
63. Які зв'язки переважають між соціальною географією та економікою?
 а) організаційні; в) генетичні;

- б) інформаційні; г) історичні.
64. Соціальна географія не досліджує:
- а) суспільство та територіальні соціальні спільноти; б) походження соціальних явищ та процесів;
- в) соціальні громадські рухи; г) правильні відповіді: б) і в).
65. Система соціально-географічних понять, категорій, концепцій, теорій, законів -це:
- а) об'єкт соціальної географії; б) предмет соціальної географії;
- в) зміст соціальної географії; г) структура соціальної географії.
66. Певний спосіб розуміння, трактування, пояснення соціально географічної сфери, якоїсь її складової частини чи аспекту - це:
- а) соціально-географічна теорія; б) соціально-географічне поняття;
- в) соціально-географічна концепція; г) соціально-географічний закон.

Рівень 2

67. У чому суть контент-аналізу?
68. Розкрийте зміст просвітницької функції соціальної географії.
69. В чому особливість методу індивідуальних ментальних карт?
70. Поясніть суть світоглядної функції соціальної географії.
71. Що таке регіональна соціальна політика?
72. Що таке бігейвіористське довкілля?
73. Поясніть суть прикладної функції соціальної географії.
74. Розкрийте суть методу просторово-часової призми Торсена Гегерстранда.
75. Поясніть суть теоретичної функції соціальної географії.
76. Перелічіть методи соціально-географічних досліджень.
77. Перелічіть функції соціальної географії.
78. Що таке соціально-географічні процеси?
79. Поясніть соціально-географічну суть концепцій інвайронменталізму.
80. Поясніть соціально-географічну суть концепції економічного детермінізму.
81. Поясніть соціально-географічну суть концепції екологічного детермінізму.
82. Поясніть суть концепції соціального простору.
83. Поясніть суть теорії бігейвіоризму.
84. Що таке територіальна соціальна спільнота?
85. Поясніть суть теорії соціально-географічних комплексів?
86. Що таке територіальна соціальна система?
87. Поясніть суть теорії соціально-географічного районування.
88. Поясніть соціально-географічні аспекти теорії систем розселення.
89. Поясніть соціально-географічні аспекти теорії центральних місць.
90. Що таке емпірична соціально-географічна закономірність?
91. Що таке соціально-географічний закон?
92. Що таке соціальний простір?
93. Що пояснюють функціональні соціально-географічні закони?
94. Що таке соціальний час?
95. Що пояснюють соціально-географічні закони відповідності?
96. Що пояснюють структурні соціально-географічні закони?
97. Що таке наукове поняття в соціальній географії?
98. Що пояснюють генетичні соціально-географічні закони?
99. У чому суть системного підходу в соціально-географічних дослідженнях?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СПЕЦІАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень 1

1. Назвіть головні імміграційні регіони в епоху Великих географічних відкриттів:
а) Європа та Америка; б) Європа та Азія;
в) Америка та Австралія; г) Азія та Америка.
2. В яких територіальних суспільних спільнотах поширений фетишизм?
а) Західна Африка; б) Сибір;
в) Південна Африка; г) Америка та Австралія.
3. Розміщення в одному поселенні одного релігійного об'єкта - це:
а) сакральньо-географічний пункт; б) сакральньо-географічний центр;
в) сакральньо-географічний вузол; г) сакральньо-географічне ядро.
4. Для якого типу відтворення населення характерні привласнювальна економіка, низький природний приріст населення та низька тривалість життя людини?
а) привласнювального; б) сучасного;
в) архаїчного; г) традиційного.
5. Що таке етіологія?
а) гіпотеза про феномен Ель-Ніньйо; б) дослідження позаземних цивілізацій;
в) гіпотетичне вчення про енергетично-інформаційний обмін; г) наука про віртуальний соціальний простір.
6. Назвіть головні імміграційні регіони в епоху Великих географічних відкриттів:
а) Європа та Америка; б) Європа та Азія;
в) Америка та Австралія; г) лише Європа.
7. В яких територіальних суспільних спільнотах поширений тотемізм?
а) Західна Африка; б) Сибір;
в) Південна Африка; г) Америка й Австралія.
8. Розміщення в одному поселенні кількох різних релігійних об'єктів місцевого значення - це:
а) сакральньо-географічний пункт; б) сакральньо-географічний центр;
в) сакральньо-географічний вузол; г) сакральньо-географічне ядро.
9. Для якого типу відтворення населення характерні аграрна економіка, високий природний приріст та низька тривалість життя?
а) аграрного; б) сучасного;
в) архаїчного; г) традиційного.
10. У яких територіальних суспільних спільнотах чоловіки переважають над жінками?
а) Росія і Монголія; б) католицькі країни;
в) Південна Азія й Китай; г) правильна відповідь відсутня.
11. В якій з перелічених країн основу соціального субстрату нації сформували іммігранти після епохи Великих географічних відкриттів?
а) Канада; б) Англія;
в) Франція; г) Бельгія.
12. В яких територіальних суспільних спільнотах поширений шаманізм?
а) Західна Африка; б) Сибір;
в) Південна Африка; г) Америка та Австралія.
13. Для якого типу відтворення населення характерні індустріальна та постіндустріальна економіка, низький природний приріст та висока тривалість життя?

- життя?
- а) індустриального; б) сучасного;
в) архаїчного; г) традиційного.
14. Що означає термін гендер (джендер)?
- а) нічого-такий термін не існує; б) соціальний вік;
в) соціальна орієнтація; г) соціальна стать.
15. Які геопросторові форми домінують у геопросторовій організації первісних релігій?
- а) зони; б) ядра;
в) ареали; г) райони.
16. Розміщення у кількох близько розташованих поселеннях великої кількості релігійних об'єктів регіонального та національного значення - це:
- а) сакральньо-географічний пункт; б) сакральньо-географічний центр;
в) сакральньо-географічний вузол; г) сакральньо-географічне ядро.
17. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений індуїзм?
- а) Індія; б) Індонезія;
в) Вест-Індія; г) Юдея (Ізраїль).
18. Яке місто є священним для щонайменше трьох релігій?
- а) Рим; б) Єрусалим;
в) Мекка; г) Медина.
19. Як впливає лісистість на захворюваність?
- а) зменшує захворювання органів дихання; б) збільшує онкологічні захворювання;
в) зменшує захворювання органів травлення; г) збільшує серцево-судинні захворювання.
20. У яких територіальних соціальних спільнотах вищий рівень злочинності?
- а) у сільських, порівняно з міськими; б) у відсталих, порівняно з розвиненими;
в) у міських, порівняно з сільськими; г) правильні відповіді: б) і в).
21. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений брахманізм?
- а) Індія; б) Британія;
в) Бразилія; г) Іспанія.
22. Як впливає зменшення товщини озонового шару на захворюваність людини?
- а) зменшує захворювання органів дихання; б) збільшує онкологічні захворювання;
в) зменшує захворювання органів травлення; г) збільшує серцево-судинні захворювання.
23. У яких територіальних соціальних спільнотах нижчий рівень злочинності?
- а) у сільських, порівняно з міськими; б) у відсталих, порівняно з розвиненими;
в) у міських, порівняно з сільськими; г) правильні відповіді: б) і в).
24. Моногамна сім'я складається з:
- а) двох осіб різних статей; б) двох осіб однієї статі;
в) кількох осіб різних статей; г) кількох осіб однієї статі.
25. Який континент є вогнищем виникнення вірусу СНІДу?
- а) Європа; б) Азія;
в) Америка; г) Африка.
26. В якому напрямку в Україні зменшується злочинність?
- а) у північному; б) у південному;
в) у західному; г) у східному.

27. Як впливає погіршення економічної ситуації в територіальній соціальній спільноті на рівень злочинності у ній?
- а) практично ніяк не впливає; б) зменшує злочинність;
в) збільшує злочинність; г) по-різному: збільшує, або зменшує.
28. Де в наш час зустрічаються полігамні сім'ї?
- а) Бельгія, Нідерланди, Канада; б) Північна Африка та Східна Азія;
в) окремі країни Африки; г) Південна Азія.
29. Як впливає радіоактивне забруднення території на здоров'я людини?
- а) сприяє росту онкозахворювань; б) зумовлює розлади травлення;
в) спричиняє отруєння; г) усі відповіді правильні.
30. Де в наш час поширена полігінія?
- а) Бельгія, Нідерланди, Канада; б) Північна Африка та Східна Азія;
в) окремі країни Африки; г) Південна Азія.
31. На який сектор економіки розвинутих країн світу припадає найбільша частка зайнятих?
- а) сільське господарство; б) промисловість;
в) сфера послуг; г) державне управління.
32. Що таке соціальна інфраструктура?
- а) поділ населення на групи за соціальною ознакою; б) галузь сфери послуг, що обслуговує населення;
в) мережа закладів, що надають населенню соціальні послуги; г) бізнесова діяльність у соціальній сфері,
33. У яких макрорегіонах України відбувалися наймасовіші порушення прав людини під час російських окупацій?
- а) Полісся; б) Лісостеп;
в) Степ; г) Карпати.
34. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений сикхізм?
- а) Сирія; б) Йорданія;
в) Індія; г) Ізраїль.
35. Як впливають «сонячні бурі» на захворювання населення?
- а) зменшують захворювання органів дихання; б) збільшують онкологічні захворювання;
в) зменшують захворювання органів травлення; г) збільшують серцево-судинні захворювання.
36. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений зороастризм?
- а) Румунія (гірська частина); б) Іран;
в) Папуа-Нової Гвінея; г) Ізраїль.
37. Виберіть правильний напрямок сучасного потоку біженців:
- а) з Азії в Європу; б) з Європи в Америку;
в) з Азії в Австралію; г) правильні відповіді: а) і б).
38. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширене конфуціанство?
- а) Індія; б) Корея;
в) Китай; г) Японія.
39. Полігінія - це:
- а) шлюб одного чоловіка з кількома жінками; б) шлюб однієї жінки з кількома чоловіками;
в) шлюб кількох чоловіків з кількома жінками; г) правильної відповіді немає.
40. Який континент є вогнищем виникнення вірусу Ебола?

- а) Європа;
в) Америка;
41. Що є правильним прикладом реєміграції?
а) повернення колись депортованих кримських татар у Крим (XX ст.);
в) примусове вивезення рабів з Африки в Америку (XVII ст.);
42. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений даосизм?
а) Індія;
в) Китай;
43. Поліандрія - це:
а) шлюб одного чоловіка з кількома жінками;
в) шлюб кількох чоловіків з кількома жінками;
44. Який континент є вогнищем виникнення вірусу пташиного грипу?
а) Європа;
в) Америка;
45. Що є правильним прикладом депортації?
а) примусове виселення великих груп населення в Сибір (XX ст.);
в) заселення(колонізація) європейцями обох Америк (XVII ст.);
46. Як впливає надмірна концентрація власності та капіталу в руках кількох осіб на рівень злочинності у даній територіальній спільноті?
а) практично ніяк не впливає;
в) збільшує злочинність;
47. У територіальних етнічних спільнотах яких країн поширений синтоїзм?
а) Індія;
в) Китай;
48. Де в наш час зустрічаються полігамні сім'ї?
а) Бельгія, Нідерланди, Канада;
в) окремі країни Африки;
49. Мексиканці за віросповіданням переважно:
а) католики;
в) православні;
50. Як впливає зростання частки сільського населення у даній територіальній соціальній спільноті на рівень злочинності у ній?
а) практично ніяк не впливає;
в) збільшує злочинність;
51. В якій державі знаходиться світовий центр православ'я?
а) Туреччина;
в) Італія;
52. Де легалізовано одностатеві «шлюби»?
а) Бельгія, Нідерланди, Канада;
в) окремі країни Африки;
- б) Азія;
г) Африка.
- б) повторний виїзд на заробітки після короткочасного повернення додому;
г) виселення злочинців в Австралію (XVIII ст.).
- б) Корея;
г) Японія.
- б) шлюб однієї жінки з кількома чоловіками;
г) правильної відповіді немає.
- б) Азія;
г) Африка.
- б) повторний виїзд на заробітки після короткочасного повернення додому;
г) усі з наведених відповідей невірні.
- б) зменшує злочинність;
г) по-різному: збільшує, або зменшує.
- б) Корея;
г) Японія.
- б) Північна Африка та Східна Азія;
г) Південна Азія.
- б) протестанти;
г) мусульмани.
- б) зменшує злочинність;
г) по-різному: збільшує, або зменшує.
- б) США;
г) Росія.
- б) деякі держави Південної Азії;
г) Ватикан.

53. Як впливає зростання частки мігрантів у структурі населення територіальної соціальної спільноти на рівень злочинності у ній?
- а) практично ніяк не впливає; б) зменшує злочинність;
в) збільшує злочинність; г) по-різному: збільшує, або зменшує.
54. Яка з автокефальних православних церков є найчисельнішою?
- а) Російська; б) Грецька;
в) Константинопольська; г) Олександрійська.
55. Що таке ендегенна смертність?
- а) смертність від ендегенного випромінювання із надр Землі; б) смертність від травм, аварій та катастроф;
в) смертність від хвороб; г) смертність за віком.
56. Який напрям християнства є найчисельнішим?
- а) православ'я; б) католицизм;
в) протестантизм; г) усі приблизно рівні.
57. Де в наш час зустрічається поліандрія?
- а) Бельгія, Нідерланди, Канада; б) Північна Африка та Східна Азія;
в) окремі країни Африки; г) Південна Азія.
58. Що таке екзогенна смертність?
- а) смертність від ендегенного випромінювання із надр Землі; б) смертність від травм, аварій та катастроф;
в) смертність від хвороб; г) смертність за віком.
59. Що включає медична інфраструктура?
- а) поліклініки, лікарні, аптеки; б) поліклініки, лікарні, курорти;
в) поліклініки, лікарні; г) лікарні, курорти, медучилища.
60. Як називається територія в православній церкві, що підлягає безпосередній юрисдикції одного священика?
- а) екзархат; б) парафія;
в) єпархія; г) митрополія.
61. Хто є автором терміна «природне вогнище хвороби»?
- а) акад. Є. Гавловський; б) д.е.н. Л. Шевчук;
в) проф. О. Шаблій; г) лікар Гіпократ.
62. Де в Україні зафіксований найвищий рівень захворювання на туберкульоз?
- а) на Півночі; б) на Заході;
в) на Півдні; г) на Сході.
63. На який сектор економіки країн, що розвиваються, припадає найбільша частка зайнятих?
- а) сільське господарство; б) промисловість;
в) сфера послуг; г) державне управління.
64. Які з перелічених закладів належать до соціально-культурної інфраструктури?
- а) клуби й бари; б) перукарні й салони краси;
в) театри й філармонії; г) солярії й сауни.
65. Як називається територія в православній церкві, що підлягає безпосередній юрисдикції одного єпископа?
- а) патріархія; б) дієцезія;
в) єпархія; г) митрополія.
66. Яка конфесія домінує на Сході України?
- а) православна (Московський Патріархат); б) Патріархат);
в) римо-католицька;
г) греко-католицька.

Рівень 2

67. Наведіть соціально-географічні особливості архаїчного типу відтворення населення.
68. Який внесок в географію культури зробив М. Данилевський?
69. Наведіть соціально-географічні особливості традиційного типу відтворення населення.
70. Наведіть соціально-географічні особливості сучасного типу відтворення населення?
71. В чому полягала перша «демографічна революція»?
72. Перелічіть відомі Вам народи, що зараз зосереджені не там, де вони колись виникли?
73. В чому полягала друга «демографічна революція»?
74. Які чинники впливають на вибір конкретною особою місця її проживання?
75. Як впливає рельєф на освоєння території людиною?
76. Наведіть соціально-географічні особливості сучасного типу відтворення населення?
77. В чому полягала перша «демографічна революція»?
78. Що таке етнічна самосвідомість?
79. Що таке етнічна асиміляція?
80. Перелічіть соціально-географічні наслідки «демографічного вибуху»?
81. Наведіть приклади націй, для яких характерний білінгвізм.
82. У чому відмінність між територіальною етнічною та територіальною етнографічною спільнотами?
83. Перелічіть соціально-географічні наслідки «демографічної кризи»?
84. Що таке територіальна лінгвістична спільнота?
85. Як впливає географічне положення території на її освоєння людиною?
86. Наведіть приклади неспівпадіння територіальних етнічних та територіальних лінгвістичних спільнот?
87. Що таке білінгвізм?
88. Поясніть соціальні відмінності між міським та сільським розселенням.
89. Для яких сучасних територіальних соціальних спільнот характерний архаїчний тип відтворення населення?
90. Соціально-географічні особливості кочового населення.
91. Які соціально-географічні наслідки має неспівпадіння політичних та лінгвістичних границь?
92. Перелічіть соціально-географічні чинники, які впливають на народжуваність населення.
93. Які соціально-географічні особливості моноетнічних держав?
94. Поясніть соціальні відмінності між осілим та кочовим населенням?
95. Перелічіть соціально-географічні чинники, які впливають на смертність населення.
96. Наведіть приклади сучасних міжетнічних конфліктів.
97. Назвіть найдавніше освоєні регіони України.
98. Що таке культура з позиції соціальної географії?
99. І До таке міграції з позиції соціальної географії?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
РЕГІОНАЛЬНА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

Рівень 1

1. «Римський клуб» - це:
 - а) неурядова організація, що вивчає глобальні проблеми;
 - б) мирянська організація, що поширює доктрини Католицької церкви;
 - в) палац офіційних прийомів мерії Риму;
 - г) усі відповіді неправильні.
2. Приналежність якої держави до Європейського географічного світу є сумнівною?
 - а) України;
 - б) Туреччини;
 - в) Ісландії;
 - г) Ірландії.
3. У скількох великих європейських країнах державною є німецька мова?
 - а) двох;
 - б) трьох;
 - в) чотирьох;
 - г) п'яти.
4. Де в Україні зосереджені спільноти російської етнічної меншини?
 - а) на Заході і Півночі;
 - б) на Заході і в Центрі;
 - в) на Сході і в Центрі;
 - г) на Сході і Півдні.
5. Що таке «еллінізація»?
 - а) поширення православної культури;
 - б) поширення візантійської культури;
 - в) поширення грецької культури;
 - г) поширення римської культури;
6. Коли територіальні соціальні спільноти на території сучасної України перейшли до осілого способу життя?
 - а) 7 тисяч років тому;
 - б) 14 тисяч років тому;
 - в) 21 тисяча років тому;
 - г) 28 тисяч років тому.
7. Англійці за віросповіданням переважно:
 - а) католики;
 - б) протестанти;
 - в) православні;
 - г) мусульмани.
8. Із перелічених релігій вкажіть ту, що найбільше поширена у Північноамериканському географічному світі?
 - а) православ'я;
 - б) юдаїзм;
 - в) протестантизм;
 - г) іслам.
9. Якими мовами розмовляє більшість населення Європейського географічного світу?
 - а) романськими;
 - б) індоевропейськими;
 - в) уральськими;
 - г) індокитайськими.
10. У скількох великих європейських країнах державною є шведська мова?
 - а) одній;
 - б) двох;
 - в) трьох;
 - г) чотирьох.
11. Найвідоміші теорії походження української нації:
 - а) трипільська, скіфська;
 - б) трипільська, старослов'янська, тюркська;
 - в) трипільська, старослов'янська, русинська;
 - г) трипільська, ранньослов'янська, «староруська».
12. Де в Україні зосереджені спільноти польської етнічної меншини?
 - а) Правобережжя;
 - б) Лівобережжя;
 - в) Південь;
 - г) Північ.
13. Що було північною межею поширення древньоримської культури в період її

- найбільшого розквіту?
- а) Британські острови; б) Скандинавія;
в) Ісландія; г) Гренландія.
14. Де мешкає такий доволі великий європейський народ без власної державності (не відмовляючись від неї), як провансальці?
- а) Іспанія; б) Франція;
в) Велика Британія; г) Німеччина.
15. Коли досягла розквіту трипільська культура на території сучасної У країни?
- а) 1 тисяча років до н.е.; б) 3 тисячі років до н.е.;
в) 5 тисяч років до н. е.; г) 7 тисяч років до н.е.
16. Найчисельніша протестантська конфесія України:
- а) п'ятидесятники; б) баптисти;
в) шестидесятники; г) адвентисти.
17. Назвіть найпоширенішу мову Середньоамериканського географічного світу?
- а) французька; б) поргугальська;
в) англійська; г) іспанська.
18. Скільки мешканців світу хворіє на СНІД?
- а) 5 млн; б) 10 млн;
в) 15 млн; г) 20 млн.
19. У скількох європейських країнах державною є голландська мова?
- а) одній; б) двох;
в) трьох; г) чотирьох.
20. Де в Україні зосереджені спільноти румунської етнічної меншини?
- а) Буковина і Закарпаття; б) Закарпаття і Галичина;
в) Буковина і Галичина; г) Передкарпаття.
21. «Межі росту» - це:
- а) дисертація В. Вернадського; б) книга П. де Шардена;
в) енцикліка К. Войтили; г) доповідь «Римського клубу».
22. Де мешкає такий доволі великий європейський народ без власної державності (не відмовляючись від неї), як каталонці?
- а) Іспанія; б) Франція;
в) Велика Британія; г) Німеччина.
23. Найчисельніша релігійна конфесія в Україні:
- а) Українська Православна Церква Московського Патріархату; б) Українська Автокефальна Православна Церква;
в) Українська Православна Церква Київського Патріархату; г) Українська Греко-Католицька Церква.
24. У якому географічному світі найбільшого розмаху набула епідемія СНІДу?
- а) Африканська Субсахара; б) Російський світ;
в) Північноамериканський світ; г) Південна Азія.
25. У скількох європейських країнах державною є сербська мова?
- а) двох; б) трьох;
в) чотирьох; г) п'яти.
26. Греки за віросповіданням переважно:
- а) католики; б) протестанти;
в) православні; г) мусульмани.
27. Кримські татари в Україні - це:
- а) етнічна меншина; б) етнографічна меншина;
в) національна меншина; г) конфесійна меншина.
28. Де в Україні зосереджені спільноти грецької етнічної меншини?

- а) Прикарпаття; б) Крим;
в) Донбас; г) Волинь.
29. Назвіть найпоширенішу мову (за кількістю етносів, які нею розмовляють) Південноамериканського географічного світу?
а) французька; б) португальська;
в) англійська; г) іспанська.
30. Русини - це:
а) етнічна соціальна спільнота; б) етнографічна соціальна спільнота;
в) національна соціальна спільнота; г) конфесійна соціальна спільнота.
31. Приналежність якої держави до Європейського географічного світу є сумнівною:
а) Білорусь; б) Чорногорія;
в) Македонія; г) Сербія.
32. Де мешкає такий доволі великий європейський народ без власної державності (не відмовляючись від неї), як ельзасці?
а) Іспанія; б) Франція;
в) Велика Британія; г) Німеччина.
33. Центром Української Греко-Католицької Церкви є:
а) Святоюрський Собор Львова; б) Воскресенський Собор Києва;
в) Святософійський Собор Києва; г) Святософійський собор Риму.
34. Сакральньо-культурний центр української діаспори в Канаді - це:
а) Вінніпег; б) Торонто;
в) Оттава; г) Філадельфія.
35. Болгари за віросповіданням переважно:
а) католики; б) протестанти;
в) православні; г) мусульмани.
36. Яка із Церков України не визнається церквами світу і вважається «неканонічною»?
а) Українська Православна Церква Київського Патріархату; б) Українська Православна Церква Московського Патріархату;
в) Українська Греко-Католицька Церква; г) усі із перелічених.
37. Де в Україні зосереджені спільноти угорської етнічної меншини?
а) Одещина; б) Кіровоградщина;
в) Полтавщина; г) Закарпаття.
38. Де мешкає такий доволі великий європейський народ без власної державності (не відмовляючись від неї), як баски?
а) Іспанія; б) Франція;
в) Велика Британія; г) Німеччина.
39. Ареал поширення трипільської культури обмежувався басейнами річок:
а) Західний Буг, Дністер, Південний Буг; б) Дністер, Південний Буг, Дніпро;
в) Південний Буг, Дніпро, Дон; г) Дніпро, Дон, Волга.
40. У якому географічному світі найбільшого розмаху набула неписьменність?
а) Африканська Субсахара; б) Південна Азія;
в) Східна Азія; г) Південна Америка.
41. Які із держав географічного світу Південно-Східна Азія є найбільшими постачальниками наркотиків на світовий чорний ринок?
а) Малайзія та Сінгапур; б) Філіпіни та М'янма;
в) Східний Тимор, Індонезія, В'єтнам; г) Таїланд, Камбоджа, Лаос.

42. Хто такі анти?
- а) праслов'янське плем'я;
 - б) противники існуючого соціального ладу;
 - в) одна із протестантських конфесій;
 - г) правильної відповіді немає.
43. Румуни за віросповіданням переважно:
- а) католики;
 - б) протестанти;
 - в) православні;
 - г) мусульмани.
44. Із перелічених релігійних груп найчисельнішою в Південноазіатському світі є:
- а) християни;
 - б) буддисти;
 - в) мусульмани;
 - г) конфуціанці.
45. Що належить до «зони голоду»?
- а) 5 країн Океанії;
 - б) 15 країн Азії;
 - в) 10 країн Південної Америки;
 - г) 20 країн Африки.
46. Приналежність якої держави до Європейського географічного світу є сумнівною?
- а) Грузія;
 - б) Греція;
 - в) Гібралтар;
 - г) Гренада.
47. Мовами, якої лінгвістичної сім'ї розмовляє меншість населення (кілька націй) Європейського географічного світу?
- а) романськими;
 - б) індоєвропейськими;
 - в) уральськими;
 - г) індокитайськими.
48. Який європейський народ є мусульманського віросповідання?
- а) боснійці;
 - б) хорвати;
 - в) греки;
 - г) македонці.
49. Специфічний в культурно-географічному плані регіон Пряшівщина знаходиться (повністю чи частково) в:
- а) Україні;
 - б) Росії;
 - в) Словаччині;
 - г) Румунії.
50. Скільки населення України загинуло від голодомору 1932-1933 рр., організованого російським комуністичним окупаційним режимом Сталіна?
- а) 2-4 млн осіб;
 - б) 8-9 млн. осіб;
 - в) 12-13 млн осіб;
 - г) 22 млн. осіб.
51. Якою мовою розмовляють у Нідерландах?
- а) німецькою;
 - б) голландською;
 - в) валлонською;
 - г) правильні відповіді: б) і в).
52. Скільки мешканців світу є носіями ВІЛ-інфекції?
- а) 5млн.;
 - б) 10 млн.;
 - в) 15 млн.;
 - г) 20 млн.
53. Грузини за віросповіданням переважно:
- а) католики;
 - б) протестанти;
 - в) православні;
 - г) мусульмани.
54. Що таке Реформація?
- а) період реформ у середньовічних державах Європи;
 - б) період римсько-католицької реакції на формування протестантства;
 - в) епоха зародження протестантства;
 - г) боротьба з інквізицією.
55. Яка з розвинених держав Європи не користується ні латинським, ні кириличним письмом?
- а) Греція;
 - б) Словаччина;
 - в) Португалія;
 - г) скандинавські країни.
56. Центром соціально-культурного та релігійного життя української діаспори у

- США є:
- а) Філадельфія; б) Вашингтон;
в) Нью-Йорк; г) Стемфорд.
57. Яка з розвинених держав світу є православною?
а) Фінляндія; б) Словаччина;
в) Греція; г) правильної відповіді немає.
58. Центром Української Православної Церкви (Московський патріархат) є:
а) Святоволодимирський Собор Києва; б) Києво-Печерська Лавра;
в) Святософійський Собор Києва; г) Святоандріївська Церква Києва.
59. Скільки мешканців планети постійно недоїдає?
а) 0,5 млрд. осіб; б) 1,5 млрд. осіб;
в) 1,0 млрд. осіб; г) 2,0 млрд. осіб.
60. Яка із держав Європи користується кириличним письмом?
а) Греція; б) Болгарія;
в) Португалія; г) скандинавські країни.
61. В якому місті зосереджений управлінський центр Римської Католицької Церкви в Україні?
а) Рим; б) Київ;
в) Львів; г) Рудно.
62. Скільки мешканців планети не вміють читати і писати?
а) 0,5 млн осіб; б) 1,0 млн осіб;
в) 1,5 млн осіб; г) 2,0 млн осіб.
63. Які з держав географічного світу Південна Америка є найбільшими постачальниками наркотиків на світовий чорний ринок?
а) Аргентина, Бразилія; б) Болівія, Чилі;
в) Парагвай, Уругвай, Гвіана; г) Колумбія, Перу, Еквадор.
64. Центром Української Автокефальної Православної Церкви є:
а) Святоволодимирський Собор Києва; б) Києво-Печерська Лавра;
в) Святософійський Собор Києва; г) Святоандріївська Церква Києва.
65. В якій державі мешкає в якості національної меншини окремий народ мусульманського віросповідання, маючи там свою автохтонну територію?
а) Румунія; б) Німеччина;
в) Франція; г) Україна.
66. Що таке глобалістика?
а) соціальне вчення, засноване філософом-провидцем П. Глобою; б) міждисциплінарна наука про глобальні проблеми цивілізації;
в) вчення про нову світову культуру; г) вчення Івана Павла II

Рівень 2

67. Соціальна географія Української діаспори в Європі.
68. Соціальна географія Української діаспори в Америці.
69. Вплив на географію культури та релігій підписання Київською митрополією унії з Римом 1596 року.
70. Вплив на географію культури та релігій приєднання Київської митрополії до Московської патріархії 1868 року.
71. Особливості просторового поширення протестантських громад в Україні.
72. Проблеми соціальних негараздів та розшарування у Південно-Східній Азії.

73. Особливості просторового поширення громад та дієцезій РКЦ в Україні.
74. Особливості просторового поширення громад та єпархій УАПЦ.
75. Особливості просторового поширення громад та єпархій УПЦ МП.
76. Сакральна- та культурно-географічна ситуація в Східноазіатському географічному світі.
77. Особливості просторового поширення громад та єпархій УПЦ КП.
78. Особливості просторового поширення громад та єпархій УГКЦ.
79. Соціально-географічні риси Гуцульщини.
80. Соціально-географічні риси Бойківщини.
81. Соціально-географічні риси Лемківщини.
82. Соціально-географічні риси Слобідщини.
83. Сакральна- та культурно-географічна ситуація в географічному світі Північна Африка - Південно-Західна Азія.
84. Соціально-географічні риси Кубані.
85. Соціально-географічні риси Таврії.
86. Лінгвістична та етногеографічна ситуація в Південноамериканському географічному світі.
87. Соціально-географічні риси Бессарабії.
88. Сакральна- та культурно-географічна ситуація в Південноамериканському географічному світі.
89. Соціально-географічні риси Закарпаття.
90. Соціально-географічні риси Буковини.
91. Лінгвістична та етногеографічна ситуація в Північноамериканському географічному світі.
92. Осередки деволуційного тиску у регіоні Західної Європи.
93. Соціально-географічні риси Надсяння.
94. Соціально-географічні риси Холмщини.
95. Соціально-географічні риси Полісся.
96. Соціально-географічні риси Волині.
97. Сакральна-географічна ситуація у регіоні Західної Європи.
98. Соціально-географічні риси Галичини.
99. Соціальна географія етнічних менших Східної Європи.